

СУДОВА ПРАКТИКА ВИЩОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Рішення, прийняті першою судовою палатою Вищого адміністративного суду України

У Х В А Л А

ВИЩОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

від 17 січня 2012 р.

Вищий адміністративний суд України у складі колегії суддів: Розвальяєвої Т. С. (головуючий, суддя-доповідач), Васильченко Н. В., Черпіцької Л. Т. (судді), розглянувши у попередньому судовому засіданні касаційну скаргу ПП «Жил-Фонд» на постанову Донецького апеляційного адміністративного суду від 10 січня 2012 р. у справі за позовом ПП «Жил-Фонд» до комунального підприємства «Бюро технічної інвентаризації», м. Краматорськ (далі — БТІ) про зобов'язання вчинити певні дії,

В С Т А Н О В И В:

ПП «Жил-Фонд» звернулося до БТІ з позовом про зобов'язання зареєструвати право власності на нерухоме майно.

Постановою Донецького окружного адміністративного суду від 16 червня 2011 р. позов задоволено.

Постановою Донецького апеляційного адміністративного суду від 10 січня 2012 р. скасовано постанову Донецького окружного адміністративного суду від 16 червня 2011 р. та ухвалено нове рішення, яким у задоволенні позову відмовлено.

Не погоджуючись з рішенням суду апеляційної інстанції, позивач звернувся з касаційною скаргою на нього, в якій просив його скасувати та залишити в силі рішення суду першої інстанції.

Заслухавши доповідача, перевіrivши доводи касаційних скарг, матеріали справи, колегія суддів вважає, що скарга не підлягає задоволенню.

Судами встановлено, що 5 травня 2007 р. між позивачем та товарною біржею «Експерт Універсал» укладено біржовий контракт купівлі-продажу будівлі.

Позивач звернувся до відповідача щодо реєстрації права власності на вказану будівлю.

Відповідач відмовив у реєстрації права власності. Рішення відповідача мотивоване тим, що вказаний контракт нотаріально не посвідчений.

Не погоджуючись з рішенням відповідача, позивач звернувся з цим позовом.

Суд першої інстанції дійшов висновку про обґрунтованість цього позову.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції, суд апеляційної інстанції зазначив, що підстави для задоволення позову відсутні.

Колегія суддів погоджується з висновком суду апеляційної інстанції.

Ухвалюючи рішення про задоволення позову, суд першої інстанції керувався тим, що відповідно до ч. 2 ст. 15 Закону України «Про товарну біржу» угоди, зареєстровані на біржі, не підлягають нотаріальному посвідченню.

Проте з таким висновком судів погодитися не можна з огляду на таке.

Відповідно до ч. 4 ст. 656 ЦКУ до договору купівлі-продажу на біржах, конкурсах, аукціонах (публічних торгах), договору купівлі-продажу валютних цінностей і цінних паперів застосовуються загальні положення про купівлю-продаж, якщо інше не встановлено законом про ці види договорів купівлі-продажу або не впливає з їхньої суті.

Згідно зі ст. 657 ЦКУ договір купівлі-продажу земельної ділянки, єдиного майнового комплексу, житлового будинку (квартири) або іншого нерухомого майна укладається у письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню та державній реєстрації.

Правочин підлягає державній реєстрації лише у випадках, встановлених законом. Такий правочин є вчиненим з моменту його державної реєстрації (ч. 1 ст. 210 ЦКУ).

Колегія суддів вважає помилковим посилення суду першої інстанції в обґрунтування своїх рішень на норми Закону України «Про товарну біржу», який є спеціальним нормативним актом щодо визначення правових умов створення і діяльності товарних бірж на території України та загальним — стосовно укладення договорів. З останнього питання спеціальними є норми ЦКУ.

Таким чином, договори щодо придбання на біржових торгах об'єктів нерухомого майна вимагають оформлення в письмовій формі та підлягають нотаріальному посвідченню.

Відповідно до абз. 5 п. 3.3 Тимчасового положення про порядок державної реєстрації прав власності на нерухоме майно, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 7 лютого 2002 р. № 7/5 (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин), у реєстрації прав на нерухоме майно може бути відмовлено, якщо подані документи не відповідають вимогам, установленим цим Положенням та іншими актами чинного законодавства України, або не дають змоги установити відповідність заявлених прав і поданих документів вимогам законодавства.

Отже, висновок суду першої інстанції про те, що договір купівлі-продажу нерухомого майна, зареєстрований на товарній біржі не підлягає нотаріальному посвідченню, не ґрунтується на вимогах закону.

Натомість висновок апеляційного суду щодо правомірності відмови БТІ у проведенні державної реєстрації права власності позивача є правильним та обґрунтованим.

До аналогічних висновків дійшов Верховний Суд України у своєму рішенні від 16 лютого 2010 р. у справі за позовом ПП «Надра» до державного підприємства «Шепетівське бюро технічної інвентаризації», за участю ТОВ «Левада-2003», сільськогосподарського ТОВ «Чотирбоківське» про зобов'язання здійснити реєстрацію права власності на об'єкти нерухомості.

Керуючись статтями 220, 220-1, 223, 224, 230, 231 КАСУ, Вищий адміністративний суд України

у х в а л и в:

Касаційну скаргу ПП «Жил-Фонд» відхилити, а постанову Донецького апеляційного адміністративного суду від 10 січня 2012 р. залишити без змін.

Ухвала набирає законної сили з моменту проголошення і може бути переглянута Верховним Судом України з підстав, у строк та у порядку, що визначені статтями 237, 238, 239-1 КАСУ.

У Х В А Л А

ВИЩОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

від 15 січня 2013 р.

Колегія суддів Вищого адміністративного суду України у складі: Гашицького О. В., Горбатука С. А., Мороз Л. Л., розглянувши в порядку письмового провадження касаційну скаргу К. Л. М. на постанову Центрально-Міського районного суду м. Макіївки Донецької області від 3 листопада 2009 р. та ухвалу Апеляційного суду Донецької області від 26 травня 2011 р. у справі за позовом К. Л. М. до Управління ПФУ в Центрально-Міському районі м. Макіївки Донецької області (далі — Управління ПФУ) про визнання дій неправомірними, зобов'язання призначити пенсію у зв'язку з втратою годувальника,

в с т а н о в и л а:

К. Л. М. звернулася до суду з позовом до Управління ПФУ про визнання дій неправомірними, зобов'язання призначити пенсію у зв'язку з втратою годувальника.

Постановою Центрально-Міського районного суду м. Макіївки Донецької області від 3 листопада 2009 р., залишеною без змін ухвалою Апеляційного суду Донецької області від 26 травня 2011 р., у позові відмовлено.

Не погоджуючись з рішеннями судів першої та апеляційної інстанцій, К. Л. М. подала до Вищого адміністративного суду України касаційну скаргу, у якій, посилаючись на порушення судами норм матеріального та процесуального права, просить скасувати вказані судові рішення, прийняти нову постанову, якою позов задовольнити.

Заслухавши доповідь судді Вищого адміністративного суду України стосовно обставин, необхідних для прийняття рішення судом касаційної інстанції, перевіривши і обговоривши доводи касаційної скарги, проаналізувавши правильність застосування судом першої та апеляційної інстанцій норм матеріального та процесуального права, колегія суддів дійшла висновку, що касаційна скарга підлягає залишенню без задоволення на таких підставах.

Відповідно до ч. 2 ст. 220 КАСУ суд касаційної інстанції переглядає судові рішення судів першої та апеляційної інстанцій у межах касаційної скарги, але при цьому може встановлювати порушення норм матеріального чи процесуального права, на які не було посилання в касаційній скарзі.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що Управлінням ПФУ Донецької області відмовлено в призначенні К. Л. М. пенсії у зв'язку з втратою годувальника згідно зі ст. 36 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» на тих підставах, що вона не перебувала в офіційно зареєстрованому шлюбі з К. С. С.

Згідно з п. 1 ст. 36 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається непрацездатним членам сім'ї померлого годувальника, які були на його утриманні.

Відповідно до п. 2 ст. 36 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» непрацездатними членами сім'ї вважаються чоловік (дружина).

Статтею 21 Сімейного кодексу України передбачено, що шлюбом є сімейний союз жінки і чоловіка, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану. Проживання однією сім'єю жінки та чоловіка без шлюбу не є підставою для виникнення прав та обов'язків подружжя.

Згідно зі ст. 27 Сімейного кодексу України державна реєстрація шлюбу встановлена для забезпечення стабільності відносин між жінкою та чоловіком, охорони прав та інтересів подружжя, їхніх дітей, а також в інтересах держави та суспільства.

Державна реєстрація шлюбу засвідчується Свідоцтвом про шлюб, зразок якого затверджує Кабінет Міністрів України.

Відповідно до ч. 10, пунктів «в», «ж» постанови правління ПФУ від 25 листопада 2005 р. до заяви про призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника додаються документи померлого годувальника, перелічені в підпунктах «б», «в» п. 7 цього Порядку. Також надаються такі документи: довідка про склад сім'ї померлого годувальника та копії документів, що засвідчують родинні стосунки члена сім'ї з померлим годувальником, документ про перебування членів сім'ї (крім дітей) на повному утриманні померлого годувальника чи одержання від померлого годувальника допомоги, що була для них постійним і основним джерелом засобів до існування.

Шлюб між К. Л. М. та К. С. С. на момент його смерті був розірваний, тобто вони не були чоловіком та дружиною. Факт проживання однією сім'єю не надає право, згідно зі ст. 36 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», на призначення пенсії у зв'язку із втратою годувальника.

Враховуючи викладене, суди першої і апеляційної інстанцій дійшли правильного висновку про відсутність підстав задоволення позовних вимог.

Враховуючи викладене, колегія суддів вважає, що касаційну скаргу слід відхилити, оскільки рішення судів першої та апеляційної інстанцій ухвалені з додержанням норм матеріального та процесуального права, правова оцінка обставинам у справі дана правильно, а доводи касаційної скарги висновків судів не спростовують.

Керуючись статтями 220, 222, 224, 230 КАСУ, колегія суддів

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу К. Л. М. залишити без задоволення, постанову Центрально-Міського районного суду м. Макіївки Донецької області від 3 листопада 2009 р. та ухвалу Апеляційного суду Донецької області від 26 травня 2011 р. у цій справі залишити без змін.

Ухвала є остаточною і оскарженню не підлягає.

П О С Т А Н О В А

ВИЩОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

від 22 січня 2013 р.

Вищий адміністративний суд України колегією суддів у складі: Гашицького О. В. (суддя-доповідач), Горбатюка С. А., Мороз Л. Л. (судді), розглянувши в порядку письмового провадження адміністративну справу за позовом В. Т. А. до Департаменту праці та соціального захисту населення виконавчого комітету Миколаївської міської ради (далі — Департамент) про зобов'язання вчинити певні дії, касаційне провадження в якій відкрито за

касаційною скаргою В. Т. А. на постанову Апеляційного суду Миколаївської області від 31 березня 2011 р.,

у с т а н о в и в:

У поданій до суду в липні 2009 р. позовній заяві В. Т. А. просила визнати неправомірною відмову УПСЗН у здійсненні перерахунку допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку (далі — допомога) згідно з чинним законодавством і зобов'язати відповідача доплатити недоотримані з 11 червня по 31 грудня 2008 р. 2 919 грн та з 1 січня по червень 2009 р. — 2 562 грн, а всього 5 481 грн.

Постановою Центрального районного суду м. Миколаєва від 11 березня 2010 р. позов задоволено частково: стягнуто з Департаменту на користь позивачки 9 855 грн 99 коп. допомоги.

Постановою Апеляційного суду Миколаївської області від 31 березня 2011 р. скасовано та прийнято нове судове рішення, яким у задоволенні позову відмовлено.

У касаційній скарзі позивачка, посилаючись на порушення судом апеляційної інстанції норм матеріального і процесуального права, просить скасувати його рішення та ухвалити нове, яким її позов задовольнити.

У запереченнях, що надійшли, відповідач вважає оскаржуване рішення правильним і просить залишити касаційну скаргу без задоволення.

Перевіривши за наявними у справі матеріалами доводи позивачки, викладені в касаційній скарзі, правильність застосування судами норм матеріального та процесуального права, суд касаційної інстанції вважає, що касаційна скарга підлягає частковому задоволенню.

Статтею 46 Конституції України громадянам гарантовано право на соціальний захист, що включає, зокрема, право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними. Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Судами встановлено, що позивачка здійснює нагляд за сином Є. 22 серпня 2007 р. народження та, перебуваючи на обліку в Департаменті як особа, застрахована у системі соціального загальнообов'язкового державного соціального страхування, мала право на отримання допомоги.

Ухвалюючи рішення про задоволення позовних вимог, суд першої інстанції керувався тим, що спірні відносини в цій справі впродовж 2008—2010 років урегульовано ст. 43 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездат-

ності та витратами, зумовленими народженням та похованням» від 18 січня 2001 р. № 2240-III (далі — Закон № 2240-III) та положеннями законів про держбюджет України на відповідний рік, і вважав, що дії Управління, яким цю допомогу виплачено в меншому розмірі, ніж встановлено цією нормою, суперечать чинному законодавству.

Апеляційний суд, не погодившись із висновком суду першої інстанції і скасувавши його рішення з ухваленням нового судового рішення — про відмову в задоволенні позову, — вважав позовні вимоги безпідставними з огляду на відповідність дій Управління положенням ч. 1 ст. 15 Закону № 2811-XII (у редакції, чинній після внесення до неї змін Законом України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 28 грудня 2007 р. № 107-VI (далі — Закон № 107-VI), згідно з якою з 1 січня 2008 р. допомога надається у розмірі, що дорівнює різниці між прожитковим мінімумом, встановленим для працездатних осіб, та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців, але не менше 130 грн.

Наведені висновки та судові рішення судів як апеляційної, так і першої інстанції ґрунтуються на неправильному застосуванні матеріального закону.

До 1 січня 2008 р. — дати набрання чинності Законом № 107-VI — правовідносини щодо виплати допомоги на дитину регулювалися Законом № 2811-XII, дія якого поширювалася на осіб, не застрахованих у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування (ст. 13), та Законом № 2240-III, який поширював свою дію на застрахованих у зазначеній системі осіб. Розмір допомоги також визначався цими Законами. Зокрема, ст. 43 Закону № 2240-III було передбачено, що допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку надається застрахованій особі у розмірі, що встановлюється правлінням Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, але не менше розміру прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Пунктами 23, 25 розділу II Закону № 107-VI були внесені відповідні зміни до Закону № 2811-XII та Закону № 2240-III. Зокрема, змінами до ст. 13 Закону № 2811-XII його дію поширено на застрахованих осіб, а із Закону № 2240-III було виключено статті 40–44.

Згідно з ч. 1 ст. 15 Закону № 2811-XII (у редакції, чинній після внесення до неї змін Законом № 107-VI) допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку надається у розмірі, що дорівнює різниці між прожитковим мінімумом, встановленим для працездатних осіб, та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців, але не менше 130 грн.

Конституція України не встановлює пріоритету застосування того чи іншого закону, в тому числі залежно від предмета правового регулювання.

Немає також закону України, який би регулював питання подолання колізії норм законів, що мають однакову юридичну силу.

Водночас Конституційний Суд України у п. 3 мотивувальної частини Рішення від 3 жовтня 1997 р. № 4-зп у справі про набуття чинності Конституцією України зазначив: «Конкретна сфера суспільних відносин не може бути водночас врегульована однопредметними нормативними правовими актами однакової сили, які за змістом суперечать один одному. Звичайною є практика, коли наступний у часі акт містить пряме застереження щодо повного або часткового скасування попереднього. Загальновизнаним є й те, що з прийняттям нового акта, якщо інше не передбачено самим цим актом, автоматично скасовується однопредметний акт, який діяв у часі раніше».

За змістом ч. 3 ст. 150 Конституції України рішення Конституційного Суду України є обов'язковими до виконання на території України.

Отже, за наявності декількох законів, норми яких по-різному регулювали конкретну сферу суспільних відносин, під час розв'язання спорів у цих відносинах суди повинні застосовувати положення закону з урахуванням дії закону в часі за принципом пріоритету тієї норми, яка прийнята пізніше.

З огляду на наведені положення Конституції України та Рішення Конституційного Суду України, а також урахуваючи, що нормами Закону № 107-VI фактично змінювалися положення законів № 2811-XII та № 2240-III, пріоритетними в цьому випадку є наведені вище положення Закону № 2811-XII (у редакції Закону № 107-VI).

Конституційний Суд України Рішенням від 22 травня 2008 р. № 10-рп/2008 визнав неконституційними низку положень Закону № 107-VI, в тому числі й п. 25 розділу II Закону № 107-VI щодо виключення статей 40–44 Закону № 2240-III.

Відповідно до ч. 2 ст. 152 Конституції України закони, інші правові акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність.

Таким чином, з часу проголошення Рішення № 10-рп/2008 Конституційним Судом України відновили свою дію зазначені положення Закону № 2240-III.

Статтею 46 Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» від 26 грудня 2008 р. № 835-VI передбачено, що у 2009 р. допомога при народженні дитини та по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку відповідно до Закону № 2240-III призначається і здійснюється в розмірах і порядку, визначених Кабінетом Міністрів України.

Однак Порядок призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми був затверджений постановою Кабінету Міністрів України 27 грудня 2001 р. № 1751 саме на виконання Закону № 2811-XII (п. 1). Новий акт

уряду на виконання ст. 45 Закону № 2154-VI не приймався. Розміри і порядок виплати допомоги відповідно до Закону № 2240-III на виконання ст. 45 Закону № 2154-VI КМУ не визначалися.

Отже, дії Департаменту, яким допомогу позивачці призначено та виплачено в розмірі, встановленому відповідно до ст. 15 Закону № 2811-XII (у редакції, чинній після внесення до неї змін Законом № 107-VI), та відмова у здійсненні на вимогу позивачки перерахунку розміру цієї допомоги у період до 22 травня 2008 р. є правомірними, після цієї дати — суперечать положенням ст. 43 Закону № 2240-III.

На підставі наведеного позовні вимоги щодо періоду до 22 травня 2008 р. задоволенню не підлягають, після цієї дати та в межах заявленого позову — підлягають задоволенню частково, з урахуванням відсутності підстав для одночасного застосування різних способів відновлення порушеного права позивачки в цій справі — зобов'язання відповідача відповідно до його компетенції здійснити належний перерахунок допомоги виходячи із встановленого законом розміру з виплатою позивачці недоотриманої нею допомоги, а також визначення в судовому рішенні розмірів належної до виплати допомоги і суми заборгованості, що підлягає до сплати позивачці.

За таких обставин суд касаційної інстанції з урахуванням правової позиції Верховного Суду України у справах цієї категорії (зокрема справа № 21-410a12) дійшов висновку, що на відносини щодо виплати допомоги особі, яка застрахована у системі соціального загальнообов'язкового державного соціального страхування, у зазначеному періоді (з 22 травня 2008 р. по 30 червня 2009 р.) поширюються норми спеціального Закону № 2240-III, відповідно до ст. 43 якого допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку надається застрахованій особі у розмірі, що встановлюється правлінням Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, але не менше розміру прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Керуючись статтями 220, 222, 223, 229, 232 КАСУ, Вищий адміністративний суд України

П О С Т А Н О В И В:

Касаційну скаргу В. Т. А. задовольнити частково.

Постанову Апеляційного суду Миколаївської області від 31 березня 2011 р. та постанову Центрального районного суду м. Миколаєва від 11 березня 2010 р. скасувати.

Ухвалити нове судове рішення у цій справі.

Позов задовольнити частково.

Дії Департаменту праці та соціального захисту населення виконавчого комітету Миколаївської міської ради з нарахування та виплати В. Т. А. допомоги по догляду за сином Є., 22 серпня 2007 р. народження, до досягнення дитиною трирічного віку в період із 22 травня 2008 р. по 30 червня 2009 р. в

меншому розмірі, ніж встановлено ст. 43 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням», визнати протиправними.

Зобов'язати Департамент праці та соціального захисту населення виконавчого комітету Миколаївської міської ради нарахувати В. Т. А. допомогу по догляду за сином Є., 22 серпня 2007 р. народження, до досягнення дитиною трирічного віку за період із 22 травня 2008 р. по 30 червня 2009 р. в розмірі, встановленому відповідно до ст. 43 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням» правлінням Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, але не менше розміру прожиткового мінімуму, встановленого законом.

У задоволенні іншої частини позовних вимог відмовити.

Чинним процесуальним законом не передбачена можливість оскарження цього рішення суду касаційної інстанції. Воно може бути переглянute Верховним Судом України відповідно до положень статей 235–238 КАСУ.

У Х В А Л А

ВИЩОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

від 23 січня 2013 р.

Колегія суддів Вищого адміністративного суду України у складі: Сороки М. О., Чумаченко Т. А., Мироненка О. В., провівши письмовий розгляд справи за позовом Управління ПФУ в Лебединському районі Сумської області (далі — Управління ПФУ) до ПАТ «Райффайзен Банк «Аваль» в особі Сумської обласної дирекції (далі — ПАТ «Райффайзен Банк «Аваль») про стягнення фінансових санкцій за касаційною скаргою ПАТ «Райффайзен Банк «Аваль» на постанову Сумського окружного адміністративного суду від 24 лютого 2011 р. та ухвалу Харківського апеляційного адміністративного суду від 1 червня 2011 р.,

в с т а н о в и л а:

У листопаді 2010 р. позивач звернувся в суд із позовом до ПАТ «Райффайзен Банк «Аваль» про стягнення фінансових санкцій в розмірі 2 418 грн 96 коп. Свої вимоги мотивує тим, що між Управлінням ПФУ та ПАТ «Райффайзен Банк «Аваль» 30 грудня 2008 р. було укладено договір № 11/07-16/4/1470 на зарахування та виплату пенсій (грошової допомоги), що фінансується ПФУ. 24–25 вересня 2009 р. службовими особами управління ПФУ було здійснено перевірку своєчасності та правильності зараху-

вання коштів на поточні рахунки пенсіонерів у Лебединському відділенні СОД ВАТ «Райффайзен Банк Аваль». Під час перевірки було виявлено, що банком порушено строки зарахування сум пенсій та грошової допомоги на поточні рахунки після надходження зазначених сум від органів ПФУ, органів праці та соціального захисту населення, а саме: кошти в сумі 2 418 грн 96 коп. надійшли до установи банку 19 серпня 2009 р., отже 20 серпня 2009 р. кошти повинні були надійти на поточні рахунки одержувачів. При фінансуванні ПФУ 19 серпня 2009 р. пенсійних виплат зарахування відбулося 21 серпня 2009 р. За порушення вимог законодавства Управлінням ПФУ прийнято рішення про застосування до відповідача фінансових санкцій в розмірі 2 418 грн 96 коп. В добровільному порядку суму боргу відповідач не сплатив. Тому позивач просить стягнути з відповідача цю суму.

Постановою Сумського окружного адміністративного суду від 24 лютого 2011 р. позов задоволено.

Не погоджуючись із постановою суду першої інстанції, відповідач звернувся зі скаргою до суду апеляційної інстанції щодо скасування зазначеного вище рішення.

Ухвалою Харківського апеляційного адміністративного суду від 1 червня 2011 р. апеляційну скаргу відповідача залишено без задоволення, постанову суду першої інстанції — без змін.

Не погоджуючись із постановою суду першої та ухвалою суду апеляційної інстанцій, відповідач звернувся із касаційною скаргою до Вищого адміністративного суду України, в якій просить скасувати судові рішення, ухвалити нове рішення, яким відмовити в задоволенні позову, посиляючись на порушення норм матеріального та процесуального права.

Заслухавши доповідь судді, дослідивши матеріали справи та перевіривши наведені в скарзі доводи, колегія суддів дійшла висновку, що касаційна скарга не підлягає задоволенню.

Як вбачається зі справи та правильно встановлено судом, рішенням Управління ПФУ від 30 вересня 2009 р. № 114 до ПАТ «Райффайзен Банк «Аваль» застосовано фінансові санкції за несвоєчасне зарахування сум пенсійних виплат на банківські рахунки пенсіонерів за умови своєчасного і в повному обсязі їх фінансування органами ПФУ в розмірі 2 418 грн 96 коп. (а. с. 6).

За наслідками судового оскарження відповідачем зазначеного рішення рішення Управління ПФУ від 30 вересня 2009 р. № 114 не скасовано, а отже, воно є чинним та таким, що підлягає виконанню, що вбачається із постанови Харківського апеляційного адміністративного суду від 12 жовтня 2010 р. (а. с. 13–15).

Згідно з пунктами 1.21 та 1.22 ст. 1 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів» операційний день — частина робочого дня банку або іншої установи — члена платіжної системи, протягом якої приймаються

від клієнтів документи на переказ і документи на відкликання та можна, за наявності технічної можливості, здійснювати обробку, передачу та виконання. Тривалість операційного дня встановлюється банком чи установою — членом платіжної системи самостійно та закріплюється в їх внутрішніх актах; операційний час — частина операційного дня банку або іншої установи члена платіжної системи, протягом якої приймаються документи на переказ і документи на відкликання, що мають бути оброблені, передані та виконані цим банком протягом цього робочого дня. Тривалість операційного часу встановлюється банком або іншою установою — членом платіжної системи самостійно та закріплюється в їх внутрішніх нормативних актах.

Відповідно до наказу директора Сумської обласної філії ПАТ «Райффайзен Банк «Аваль» від 18 червня 2009 р. № 275 для Лебединського відділення банку робочий день встановлено з 8 год 15 хв до 17 год 30 хв. Операційний день — з 8 год 30 хв до 16 год 30 хв, в п'ятницю — до 16 год.

Враховуючи, що кошти на виплату пенсій надійшли 19 серпня 2009 р., відповідач відповідно до п. 19 Порядку виплати пенсій та грошової допомоги за згодою пенсіонерів та одержувачів через їх поточні рахунки у банках, затвердженого постановою КМУ від 30 серпня 1999 р. № 1596, повинен був зарахувати їх на рахунки одержувачів пенсії наступного операційного дня, а саме 20 серпня 2009 р.

Строки зарахування сум пенсій на банківські рахунки одержувачів встановлені п. 19 зазначеного Порядку, згідно з яким зарахування відповідних сум пенсій та грошової допомоги установами уповноважених банків на поточні рахунки здійснюється не пізніше наступного операційного дня після надходження зазначених сум від органів ПФУ, органів праці та соціального захисту населення.

Проте зарахування здійснено лише 21 серпня 2009 р., що свідчить про неналежне виконання відповідачем покладених на нього обов'язків, визначених п. 19 Порядку виплати пенсій та грошової допомоги за згодою пенсіонерів та одержувачів допомоги через поточні рахунки у банках, та умов договору від 30 грудня 2008 р. № 11/07-16/4/1470.

Статтею 110 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» встановлено, що організація, що здійснює виплату і доставку пенсій, несе відповідальність за невиконання або неналежне виконання покладених на неї функцій відповідно до законодавства та укладеного з нею договору.

Згідно з ч. 11 ст. 106 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» виконавчими органами Пенсійного фонду за несвоєчасну виплату і доставку сум пенсійних виплат одержувачам або несвоєчасне зарахування їх на банківські рахунки пенсіонерів, або несвоєчасне повернення на банківські рахунки виконавчих органів Пенсійного

фонду, за умови своєчасного і в повному обсязі їх фінансування, на організації, в тому числі банки, які здійснюють виплату і доставку пенсій, накладається штраф у розмірі своєчасно не виплачених, не доставлених чи не зарахованих або своєчасно не повернутих сум пенсійних виплат.

Ухвалюючи рішення, суд дійшов обґрунтованого висновку про те, що відповідачем фінансові санкції, встановлені рішенням від 30 вересня 2009 р. № 114, не сплачені, тому суд правомірно стягнув з нього суму в розмірі 2 418 грн 96 коп.

З огляду на викладене постановою суду першої та ухвала суду апеляційної інстанцій відповідають обставинам справи, наданим доказам та нормам процесуального права.

Доводи касаційної скарги висновків суду не спростовують.

Підстав для скасування судового рішення з мотивів, викладених у касаційній скарзі, не вбачається.

За правилами ч. 1 ст. 224 КАСУ, якщо суди не допустили порушень норм матеріального і процесуального права при ухваленні оскаржуваних судових рішень, то суд касаційної інстанції залишає касаційну скаргу без задоволення, а судові рішення — без змін.

Керуючись статтями 222, 224, 230, 231 КАСУ, колегія суддів

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу ПАТ «Райффайзен Банк «Аваль» залишити без задоволення, постанову Сумського окружного адміністративного суду від 24 лютого 2011 р. та ухвалу Харківського апеляційного адміністративного суду від 1 червня 2011 р. залишити без змін.

Ухвала набирає законної сили через п'ять днів після направлення її копій особам, які беруть участь у справі.

У Х В А Л А

ВИЩОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

від 29 січня 2013 р.

Вищий адміністративний суд України у складі колегії суддів: Розвальяєвої Т. С. (головуючий, суддя-доповідач), Калашнікової О. В., Конюшка К. В. (судді), за участю представників: позивача — Я. Л. М., Б. Д. І., відповідача — Щ. Е. В., П. Ю. Г., розглянувши у відкритому судовому засіданні касаційну скаргу Рахункової палати України (далі — Палата) на постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 29 жовтня 2009 р. у справі за позовом державного підприємства «Інформаційний центр» Міністерства юстиції України (далі — Підприємство) до Палати про

визнання дій незаконними та визнання відсутності компетенції на проведення аудиту,

В С Т А Н О В И В:

Підприємство звернулося з позовом до Палати про визнання незаконними дій відповідача з проведення перевірки, а також визнання відсутності у Палати компетенції на проведення аудиту позивача в тій частині діяльності, яка перебуває поза межами використання коштів державного бюджету.

Позов мотивований тим, що доручення відповідача щодо проведення ревізії стосовно ефективності використання державних коштів, виділених Мін'юсту на функціонування Єдиного державного реєстру виконавчих проваджень (далі — Реєстр), є незаконним. Предметом аудиту є кошти державного бюджету, які виділені Мін'юсту на впровадження та функціонування Реєстру. Відповідно до договорів Підприємства з Мін'юстом підприємство здійснювало постачання товарів, послуг, виконання робіт та надання послуг щодо реалізації державної комплексної програми зі створення Реєстру на підставі договорів. Таким чином, між сторонами цих угод існували господарські договірні відносини, при цьому позивач не отримував бюджетного асигнування та не мав бюджетних зобов'язань.

Постановою Окружного адміністративного суду м. Києва від 10 вересня 2008 р. в задоволенні позову відмовлено.

Постановою Київського апеляційного адміністративного суду від 29 жовтня 2009 р. скасовано постанову Окружного адміністративного суду м. Києва від 10 вересня 2008 р. та ухвалено нове рішення, яким позов задоволено.

Не погоджуючись з рішенням суду апеляційної інстанції, відповідач звернувся з касаційною скаргою, в якій просив його скасувати та залишити в силі рішення суду першої інстанції.

Ухвалою Вищого адміністративного суду України від 15 червня 2010 р. скасовано постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 29 жовтня 2009 р. та залишено в силі постанову Окружного адміністративного суду м. Києва від 10 вересня 2008 р.

Постановою Верховного Суду України від 6 березня 2012 р. скасовано ухвалу Вищого адміністративного суду України від 15 червня 2010 р., а справа направлено до цього ж суду на новий розгляд.

При новому розгляді справи, заслухавши доповідача, пояснення представників сторін, перевіrivши доводи касаційної скарги, матеріали справи, колегія суддів доходить висновку, що скарга підлягає задоволенню.

Судами 17 грудня 2004 р. встановлено, що між Підприємством (виконавець) та Міністерством юстиції України (замовник) укладено договір № 5/17-12 на закупівлю товарів, робіт та послуг щодо реалізації державної комплексної програми зі створення Єдиного державного реєстру виконавчих проваджень.

Додатковою угодою від 23 листопада 2005 р. б/н у договір внесено зміни в частині порядку здійснення розрахунків.

На виконання зазначених договорів відповідач перерахував позивачу державні кошти в сумі 7 622 698 грн 32 коп.

31 січня 2008 р. заступником голови Палати видано доручення на проведення аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених Міністерству юстиції України на функціонування Єдиного державного реєстру виконавчих проваджень. Термін проведення перевірки — з 4 лютого по 28 травня 2008 р.

Не погоджуючись з такими діями відповідача, позивач звернувся з цим позовом.

Відмовляючи в задоволенні позову, суд першої інстанції керувався тим, що дії Палати з призначення аудиту Підприємства, а також визначення переліку питань програми аудиту вчинено відповідачем в межах повноважень останнього.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції, суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що при призначенні аудиту Підприємству Палата вийшла за межі своїх повноважень, оскільки предметом контролю відповідача є бюджетні кошти, а питання, поставлені в програмі аудиту, виходять за межі проекту, на який направлялися кошти.

Колегія суддів не погоджується з висновками суду апеляційної інстанції.

Скасовуючи ухвалу Вищого адміністративного суду України від 15 червня 2010 р. у цій справі, Верховний Суд України зазначив таке: підприємство бюджетних коштів не отримувало, а відповідач вправі перевіряти лише документи фінансового характеру в тій частині, яка стосується використання коштів державного бюджету; скасовуючи рішення суду апеляційної інстанції, Вищий адміністративний суд України зазначив, що «бюджетні кошти виділялися Мін'юсту для впровадження та функціонування Єдиного державного реєстру виконавчих проваджень, які використовувалися позивачем», чим і порушив ч. 1 ст. 220 КАСУ, а саме вдався до встановлення обставин справи, які не були встановлені судами попередніх інстанцій.

Враховуючи позиції, висловлені Верховним Судом України, суд касаційної інстанції зазначає таке.

Згідно із статтями 7, 16 Закону України «Про Рахункову палату» Рахункова палата має повноваження проведення фінансових перевірок та ревізій органів влади, місцевого самоврядування, господарських організацій, підприємств, організацій незалежно від форм власності в частині їх діяльності, яка стосується використання коштів Державного бюджету України.

Стаття 22 наведеного Закону передбачає, що Рахункова палата у ході виконання Державного бюджету України контролює повноту і своєчасність грошових надходжень, фактичне використання бюджетних коштів.

Відповідно до ст. 98 Конституції України та Закону України «Про Рахункову палату» Рахункова палата наділена контрольними повноваженнями виключно у сфері використання коштів Державного бюджету України.

Постановою Колегії Рахункової палати від 27 грудня 2004 р. № 28-6 затверджено Стандарт Рахункової палати «Порядок підготовки і проведення перевірок та оформлення їх результатів». Цей нормативно-правовий акт зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28 січня 2005 р. за № 115/10395.

Відповідно до пунктів 1.2, 1.3, 1.4, 1.7, 2.2.3 Стандарту Рахункова палата здійснює зовнішній контроль у формі ревізії, перевірки (далі — перевірка), яка є одним із видів діяльності Рахункової палати.

Перевірка — це встановлення та аналіз фактів у процесі виконання Державного бюджету України та їх оцінка з точки зору законності, ефективності та доцільності.

Метою перевірки є встановлення стану справ щодо використання коштів Державного бюджету України, загальнодержавних цільових фондів, валютних та кредитно-фінансових ресурсів, інших державних коштів, пов'язаних з Державним бюджетом України, та його оцінка з точки зору законності, ефективності та доцільності, а також оцінка стану внутрішнього контролю об'єкта перевірки, надання пропозицій щодо усунення порушень чинного законодавства України.

Предметом перевірки є порядок використання коштів Державного бюджету України, загальнодержавних цільових фондів, валютних та кредитно-фінансових ресурсів, інших державних коштів, пов'язаних з Державним бюджетом України, їх рух, нормативно-правові акти, розпорядчі та інші документи, пов'язані з діяльністю учасників бюджетного процесу в цій сфері.

Під час проведення перевірки працівники Рахункової палати та особи, залучені до перевірки, мають право: отримувати всю необхідну інформацію на об'єкті перевірки, від вищестоящих установ і організацій, банків, інших установ і організацій, пов'язаних з діяльністю об'єкта перевірки; безперешкодно входити до будь-яких приміщень та сховищ об'єкта перевірки, якщо інше не передбачено законами України; отримувати від посадових осіб об'єкта перевірки оригінали документів або їх копії та інші матеріали, дані на комп'ютерних електронних носіях, витяги з цих документів; знайомитися із таємними документами та документами з обмеженим доступом, за умови наявності допуску до державної таємниці, та інших необхідних документів; вимагати від посадових осіб об'єкта перевірки невідкладного усунення виявлених порушень та надання у визначений термін інформації про це; отримувати пояснення від посадових осіб об'єкта перевірки, інших установ, організацій, підприємств, пов'язаних з діяльністю об'єкта перевірки; у разі необхідності складати протоколи про адміністративні правопорушення.

Ефективність, як економічна категорія, може визначатися за допомогою таких елементів: 1) продуктивність — це співвідношення між випуском продукції, наданням послуг та іншими результатами діяльності розпорядника або одержувача коштів Державного бюджету України та використаними на їх виробництво матеріальними, фінансовими та трудовими ресурсами; 2) результативність — ступінь відповідності фактичних результатів діяльності розпорядника або одержувача бюджетних коштів запланованим результатам; 3) економічність — досягнення розпорядником або отримувачем бюджетних коштів запланованих результатів за рахунок використання найменшого обсягу бюджетних коштів або досягнення найкращого результату за рахунок використання заданого обсягу бюджетних коштів.

На підставі системного аналізу вказаних статей колегія суддів доходить висновку, що відповідач наділений повноваженнями проведення перевірки, в тому числі державних підприємств з питань використання ними державних коштів.

Між судами першої та апеляційної інстанцій відсутні розбіжності в питанні обставин у справі щодо того, чи перерахувало Міністерство юстиції України позивачу державні кошти в сумі 7 622 698 грн 32 коп.

За таких обставин колегія суддів дійшла висновку, що відповідач мав право на проведення аудиту позивача.

Вирішуючи позов щодо питань, поставлених в програмі аудиту, колегія суддів зазначає таке.

Зміст доводів суду апеляційної інстанції зводиться до того, що обсяг питань, які можуть бути поставлені в програмі перевірки, обмежені тими роботами, на які спрямовувалися ці кошти; а поставлені в програмі перевірки питання не стосуються того об'єкта, на який спрямовувалися кошти.

До таких суд апеляційної інстанції відніс питання: забезпеченості інформаційно-пошуковими, аналітичними системами, засобами автоматизованої обробки та передачі даних та іншими інформаційними технологіями; щодо нормативних документів, стандартів та процедур з розробки, впровадження та експлуатації ЄДРВП, контролю і управління змінами в системі, обробки даних, адміністрування баз даних, моніторингу операцій в системі, планування обчислювальних можливостей в системі, адміністрування комп'ютерної мережі, забезпечення комплексної системи захисту інформації, плану системи після аварії; щодо організаційних, методичних, нормативно-розподільчих та інформаційних засад та умов виконання заходів щодо інформатизації ЄДРВП; щодо програм та проектів, які спрямовані на створення, розвиток та інтеграцію ЄДРВП інформаційних технологій або передбачають придбання засобів інформатизації з метою забезпечення виконання реєстру.

Також суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що відповідач безпідставно зобов'язав позивача надати копії таких документів: актів перевірок

позивача управлінням внутрівідомчого контролю МІО чи КРУ та актів перевірок інших контролюючих органів; договорів з субпідрядними організаціями щодо створення та експлуатації ЄДРВП; статистичних даних щодо кількості внесених до реєстру виконавчих проваджень протягом періоду експлуатації по 1 січня 2008 р. включно, з розбивкою за роками.

На думку ж Вищого адміністративного суду України, зміст програми аудиту позивача узгоджується з вимогами законодавства України.

З урахуванням наведеного колегія суддів дійшла висновку, що суд апеляційної інстанції помилково скасував законне рішення суду першої інстанції.

Відповідно до ст. 226 КАСУ суд касаційної інстанції скасовує судові рішення суду апеляційної інстанції та залишає в силі рішення суду першої інстанції, яке ухвалено відповідно до закону і скасоване або змінене помилково.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 220, 221, 223, 226, 230, 231 КАСУ, Вищий адміністративний суд України

у х в а л и в:

Касаційну скаргу Рахункової палати України задовольнити.

Постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 29 жовтня 2009 р. скасувати та залишити в силі постанову Окружного адміністративного суду м. Києва від 10 вересня 2008 р.

Ухвала набирає законної сили з моменту проголошення і може бути переглянута Верховним Судом України з підстав, у строк та у порядку, що визначені статтями 237, 238, 239-1 КАСУ.

У Х В А Л А

ВИЩОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

від 29 січня 2013 р.

Колегія суддів Вищого адміністративного суду України у складі: Черпіцької Л. Т. (головуючий), Васильченко Н. В., Розваляєвої Т. С. (судді), розглянувши в порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами адміністративну справу за касаційною скаргою державного підприємства «Донецька залізниця» (далі — ДП «Донецька залізниця») на постанову Донецького окружного адміністративного суду від 6 липня 2010 р. та ухвалу Донецького апеляційного адміністративного суду від 27 серпня 2010 р. у справі № 2-а-22666/09/0570 за позовом Державної інспекції з контролю за цінами в Донецькій області (далі — Державна інспекція) до ДП «Донецька залізниця» про стягнення сум економічних санкцій,

В С Т А Н О В И Л А:

Державна інспекція звернулася з позовом до ДП «Донецька залізниця», м. Дебальцеве про примусове стягнення суми економічних санкцій у розмірі 7 959 грн 81 коп. за порушення державної дисципліни цін відповідно до рішення від 29 грудня 2008 р. № 287.

Постановою Донецького окружного адміністративного суду від 6 липня 2010 р., залишеною без змін ухвалою Донецького апеляційного адміністративного суду від 27 серпня 2010 р., позов задоволено. Стягнуто з відповідача економічні санкції в розмірі 7 959 грн 81 коп.

Не погоджуючись з рішеннями суду першої та апеляційної інстанцій ДП «Донецька залізниця» звернулося з касаційною скаргою, у якій, посилаючись на порушення норм матеріального та процесуального права, просить їх скасувати та прийняти нове рішення про відмову в задоволенні позовних вимог.

Заслухавши суддю-доповідача, перевіривши матеріали справи, обговоривши доводи касаційної скарги, колегія суддів дійшла висновку, що касаційна скарга ДП «Донецька залізниця» підлягає частковому задоволенню з огляду на таке.

Задовольняючи позовні вимоги, суд першої інстанції, з яким погодився і суд апеляційної інстанції, вмотивували свої висновки тим, що вказане рішення від 29 грудня 2008 р. № 287 ДП «Донецька залізниця» оскаржено в судовому порядку. Постановою Донецького окружного адміністративного суду від 1 квітня 2010 р. в задоволенні позову ДП «Донецька залізниця» до Державної інспекції про визнання недійсним рішення від 29 грудня 2008 р. № 287 було відмовлено з підстав пропуску строку звернення до суду. Постанова Донецького окружного адміністративного суду від 1 квітня 2010 р. набрала законної сили і є чинною.

Однак колегія суду вважає такі висновки судів попередніх інстанцій передчасними з огляду на таке.

Рішенням Донецького окружного адміністративного суду від 1 квітня 2010 р. у справі № 2а-2224/10/0570 за позовом ДП «Донецька залізниця» до Державної інспекції про визнання недійсним рішення від 29 грудня 2008 р. № 287 було встановлено таке.

Державною інспекцією було проведено планову перевірку додержання порядку встановлення та застосування націнки до тарифів на перевезення багажу залізничним транспортом. За результатами зазначеної перевірки було складено акти від 31 жовтня 2008 р. № 598, № 648 та від 10 листопада 2008 р. № 621, в яких зазначено, що ДП «Донецька залізниця» в період серпня—жовтня 2008 р. при оформленні документів на перевезення багажу по території Росії застосовувався непередбачений коефіцієнт в розмірі 1,3.

29 грудня 2008 р. на підставі вказаних актів Державною інспекцією прийнято рішення № 287 про застосування економічних санкцій за порушення

державної дисципліни цін та про стягнення з ДП «Донецька залізниця» в доход бюджету безпідставно отриманої виручки в розмірі 2 653 грн 27 коп. та штрафу у двократному розмірі необґрунтовано отриманої суми виручки 5 306 грн 54 коп., всього — 7 959 грн 81 коп.

Разом з рішенням на адресу ДП «Донецька залізниця» було направлено претензію від 29 грудня 2008 р. № 05/04/287-287 на суму 7 959 грн 81 коп. та припис від 29 грудня 2008 р. № 353-287.

Згідно з п. 5 Положення про Державну інспекцію з контролю за цінами, затвердженого постановою КМУ від 13 грудня 2000 р. № 1819, Державна інспекція з контролю за цінами має право, зокрема: проводити відповідно до законодавства перевірку бухгалтерських книг, звітів, кошторисів, декларацій, показників, що відображаються у розрахункових документах незалежно від способу подання інформації, пов'язаних з формуванням, встановленням та застосуванням цін (тарифів); знайомитися з установчими документами та свідоцтвом про державну реєстрацію; перевіряти у посадових осіб, відповідальних за формування, встановлення та застосування цін (тарифів), документи, що посвідчують особу; проводити перевірку достовірності даних, наведених у документах з питань порядку формування, встановлення та застосування державних фіксованих та регульованих цін.

Згідно зі ст. 8 Закону України «Про ціни і ціноутворення» від 3 грудня 1990 р. № 507-ХІІ (чинного у 2008 р.) державне регулювання цін і тарифів здійснюється шляхом встановлення державних фіксованих цін (тарифів); граничних рівнів цін (тарифів) або граничних відхилень від державних фіксованих цін і тарифів. В разі надмірного зростання цін, раніше виведених з-під контролю за рішенням Кабінету Міністрів України, виконавчих комітетів обласних, міських (міст республіканського підпорядкування) Рад, допускається тимчасове повернення до державного регулювання цін і тарифів. Урядом України можуть вводитись інші методи державного регулювання цін і тарифів.

Відповідно до п. 1 ч. 14 зазначеного Закону вся необґрунтовано одержана підприємством, організацією сума виручки в результаті порушення державної дисципліни цін та діючого порядку визначення вартості будівництва, що здійснюється із залученням коштів Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів, а також коштів державних підприємств, установ та організацій підлягає вилученню в доход відповідного бюджету залежно від підпорядкованості підприємства, організації. Крім того, в позабюджетні фонди місцевих Рад стягується штраф у двократному розмірі необґрунтовано одержаної суми виручки. Вказані суми списуються з рахунків підприємств і організацій в банківських установах за рішенням суду.

Відповідно до п. 1.5 Інструкції про порядок застосування економічних та фінансових (штрафних) санкцій органами державного контролю за ціна-

ми, затвердженої спільним наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України і Міністерства фінансів України від 3 грудня 2001 р. № 298/519 (далі — Інструкція № 298/519), підставою для застосування фінансових (штрафних) санкцій є порушення суб'єктами господарювання вимог спеціальних норм законодавства з питань ціноутворення, якими запроваджено регулювання цін (тарифів), зокрема формування, установлення та застосування цін (тарифів), нижчих від установлених мінімальних.

Згідно з п. 1.6 зазначеної Інструкції необґрунтовано одержані суб'єктами господарювання, унаслідок порушень порядку встановлення і застосування цін, суми виручки та штрафи підлягають вилученню згідно із законодавством на підставі рішень, прийнятих органами державного контролю за цінами.

Пунктом 1.7 Інструкції № 298/519 встановлено, що вилученню в дохід бюджету підлягають суми, які одержані внаслідок порушень державної дисципліни цін, визначених на підставі матеріалів перевірок незалежно від фінансового стану порушника та його розрахунків з бюджетом.

Відповідно до п. 1 наказу Міністерства транспорту та зв'язку України «Про встановлення Тарифів на перевезення пасажирів, багажу і вантажобагажу залізничним транспортом у міжнародному сполученні» від 19 березня 2008 р. № 306 ці Тарифи застосовуються для обчислення вартості проїзду пасажирів, перевезення багажу і вантажобагажу по території України при поїздках у країни СНД, а також Латвію, Литву, Естонію лініями залізниць, включених у постійну експлуатацію.

Пунктом 7 зазначеного наказу встановлено, що вартість перевезення багажу та вантажобагажу визначається шляхом перемноження тарифу, визначеного за відповідними таблицями, на коефіцієнт індексації — 1,0, заокруглюється і множить на курс швейцарського франка до гривні, установлений Національним банком України.

Розрахунки вартості перевезення багажу та вантажобагажу проводяться на підставі п. 4.2.1 розділу 4 Міждержавного пасажирського тарифу «Вартість білету перевезення багажу та вантажобагажу визначається за відстанню прямування по кожній залізниці окремо за ставками таблиць МГПТ з урахуванням коефіцієнтів індексації та потім підсумовується» та п. 4.1.3 розділу 4 «Службової інструкції з розрахунку вартості перевезення багажу та вантажобагажу», затвердженої наказом Укрзалізниці від 28 вересня 2006 р. № 621-ЦЗ — при розрахунку тарифної вартості для кожної інозалізниці враховується «свій» коефіцієнт індексації базових тарифів, який встановлюється кожною державою окремо.

Відповідно до телеграми від 26 червня 2001 р. № 1686 для розрахунку вартості перевезення багажу та вантажобагажу по території Російської Федерації встановлений коефіцієнт індексації 1,3.

Телеграмою ВАТ «Російська залізниця» від 29 березня 2010 р. повідомлено, що коефіцієнт індексації до базових ставок перевезення вантажу по території Росії, який зазначений в телеграмі від 26 червня 2001 р., в розмірі 1,3 діє по теперішній час.

Таким чином, в рішенні від 1 квітня 2010 р. у справі № 2а-2224/10/0570 Донецький окружний адміністративний суд встановив, що ДП «Донецька залізниця» правомірно нараховувало до тарифів на перевезення багажу у міжнародному сполученні по території Росії коефіцієнт у розмірі 1,3.

Проте Донецький окружний адміністративний суд у справі № 2а-2224/10/0570 відмовив у задоволенні позовних вимог лише на підставі пропуску позивачем строку звернення до суду відповідно до ч. 2 ст. 99 КАСУ.

Відповідно до вимог ч. 1 ст. 72 КАСУ обставини, встановлені судовим рішенням в адміністративній, цивільній або господарській справі, що набрало законної сили, не доказуються при розгляді інших справ, у яких беруть участь ті самі особи або особа, щодо якої встановлено ці обставини.

За змістом ч. 1 ст. 72 КАСУ учасники адміністративного процесу звільнені від надання доказів на підтвердження обставин, які встановлені судом при розгляді іншої адміністративної, цивільної чи господарської справи. Натомість такі учасники мають право посилатися на зміст судового рішення у відповідних справах, що набрало законної сили, в якому відповідні обставини зазначені як установлені.

Водночас передбачене ч. 1 ст. 72 КАСУ звільнення від доказування не має абсолютного характеру і не може сприйматися судом як неможливість спростування під час судового розгляду обставин, які зазначені в іншому судовому рішенні.

Як наслідок, суд під час розгляду конкретної справи на підставі встановлених ним обставин повинен самостійно кваліфікувати поведінку особи (суб'єкта владних повноважень) і дійти власних висновків щодо правомірності такої поведінки з відповідним застосуванням необхідних матеріально-правових норм.

Таким чином, вирішуючи спір про примусове стягнення суми економічних санкцій за порушення державної дисципліни цін відповідно до рішення суб'єкта владних повноважень, судам необхідно надати оцінку щодо правомірності оскаржуваного рішення. А вирішуючи питання про законність або незаконність оскаржуваного рішення суб'єкта владних повноважень, судам належало зробити висновки на відповідність цього рішення приписам ч. 3 ст. 2 КАСУ.

З урахуванням наведеного судова колегія дійшла висновку, що рішення судів не відповідають вимогам ст. 159 КАСУ. Неповнота у встановленні фактичних обставин справи не дає можливості суду касаційної інстанції визна-

читися в правильності правової оцінки позовних вимог, проведеної судами попередніх інстанцій. Відповідно до приписів ст. 220 КАСУ допущені порушення не можуть бути перевірені і усунуті судом касаційної інстанції.

З огляду на викладене судові рішення, ухвалені у цій справі, підлягають скасуванню з направленням справи на новий розгляд до суду першої інстанції. Під час нового розгляду справи суду належить усунути недоліки, викладені у мотивувальній частині ухвали, і правильно застосувати до спірних правовідносин норми матеріального та процесуального права.

Керуючись статтями 220, 221, 223, 227, 230, 231 КАСУ, колегія суддів

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу ДП «Донецька залізниця» задовольнити частково.

Постанову Донецького окружного адміністративного суду від 6 липня 2010 р. та ухвалу Донецького апеляційного адміністративного суду від 27 серпня 2010 р. скасувати, а справу направити на новий судовий розгляд до суду першої інстанції.

Ухвала набирає законної сили через п'ять днів після направлення копії особам, які беруть участь у справі, та може бути переглянута в порядку статей 235–239-1 КАСУ.

У Х В А Л А

ВИЩОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

від 31 січня 2013 р.

Колегія суддів Вищого адміністративного суду України у складі: Бим М. Є. (головуючий, суддя-доповідач), Калашнікової О. В., Харченка В. В. (судді), за участю представників: Прокуратури України — прокурора З. Н. О., ПАТ «Запорожжкокс» — К. Д. О., розглянувши у відкритому судовому засіданні адміністративну справу за касаційною скаргою Запорізької митниці, ПАТ «Запоріжжкокс» та заступника прокурора Запорізької області на постанову Запорізького окружного адміністративного суду від 23 листопада 2010 р. та ухвалу Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 21 квітня 2011 р. у справі № 2а-6589/10 за позовом ВАТ «Запорожжкокс» до Запорізької митниці, за участю прокуратури Запорізької області, про визнання протиправним та скасування рішення, зобов'язання вчинити певні дії,

в с т а н о в и л а:

ВАТ «Запорожжкокс» (далі — ПАТ «Запоріжжкокс») звернулося до суду з позовом до Запорізької митниці щодо визнання протиправним та скасування рішення про визначення митної вартості товару від 13 січня 2010 р.

№ 112000006/2010/000014/1, зобов'язання визначити митну вартість за методом визначення митної вартості за ціною договору щодо товарів, які імпортуються (вартість операції), та зобов'язання здійснити перерахунок платежів, що підлягали сплаті до бюджету при митному оформленні товарів за зазначеними вантажними митними деклараціями з урахуванням того, що митна вартість смоли кам'яновугільної визначена за методом визначення митної вартості за ціною договору щодо товарів, які імпортуються (вартість операції), за ціною 4 617 грн 40 коп. російських рублів за одну тонну смоли кам'яновугільної.

Свої вимоги позивач обґрунтовує тим, що відповідачем безпідставно прийнято спірне рішення про визначення митної вартості товару за шостим (резервним) методом, оскільки зауважень щодо достовірності наданих позивачем документів у відповідача не було. У зв'язку з тим, що внаслідок прийняття Запорізькою митницею рішення від 13 січня 2010 р. № 112000006/2010/000014/1, яке не відповідає вимогам чинного законодавства, ВАТ «Запорожжкокс» надмірно сплачено грошові кошти в розмірі 23 915 грн 21 коп.

Постановою Запорізького окружного адміністративного суду від 23 листопада 2010 р., залишеною без змін ухвалою Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 21 квітня 2011 р., позов задоволено частково. Визнано протиправним та скасовано рішення Запорізької митниці від 13 січня 2010 р. № 112000006/2010/000014/1 про визначення митної вартості товарів. В решті позову відмовлено.

У касаційних скаргах Запорізька митниця та заступник прокурора Запорізької області просять скасувати зазначені судові рішення як такі, що ухвалені з порушенням норм матеріального та процесуального права, та ухвалити нове рішення про відмову в задоволенні позову в повному обсязі.

У касаційній скарзі ПАТ «Запоріжжкокс» просить скасувати зазначені судові рішення як такі, що ухвалено з порушенням норм матеріального та процесуального права, та ухвалити нове рішення про задоволення позову в повному обсязі.

В запереченнях на касаційну скаргу, яку подано митним органом, ПАТ «Запоріжжкокс» просить залишити касаційну скаргу без задоволення.

В запереченнях на касаційну скаргу, яку подано Товариством, Запорізька митниця просить залишити касаційну скаргу без задоволення.

Перевіривши матеріали справи, правильність застосування судами попередніх інстанцій норм процесуального та матеріального права, обговоривши доводи касаційних скарг та заперечень на них, колегія суддів доходить висновку, що касаційні скарги не підлягають задоволенню з огляду на таке.

Судом встановлено, що між ВАТ «Запорожжкокс» (Покупець) і ВАТ «Новоліпецький металургійний комбінат» (Продавець) було укладено контр-

акт від 7 грудня 2009 р. № 153/804-10-7204, за яким продавець зобов'язався поставити позивачу смолу кам'яновугільну. Вартість вказаного товару відповідно до зовнішньоекономічного контракту становить 4 879,60 російських рублів за тонну.

Для проведення митного оформлення поставленого товару, а саме смоли кам'яновугільної, позивачем до митного органу 6 січня 2010 р. було подано вантажну митну декларацію № 112030000/0/000288, відповідно якої позивач визначив митну вартість смоли за основним методом (першим) визначення митної вартості за ціною угоди, який передбачено статтями 266, 267 МКУ.

При поданні вантажної митної декларації позивачем було подано такі документи:

- декларація митної вартості від 6 січня 2010 р. № 112030000/0/000288;
- облікова картка суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності (ВАТ «Запорожжкокс») від 27 липня 2009 р. № 11203/1/97/00047;
- вантажна митна декларація (транзитна) від 1 січня 2010 р. № 804050001/2010/120003;
- накладна УМВС від 29 грудня 2009 р. № АЕ228735, від 29 грудня 2009 р. № АЕ228736;
- сертифікат якості від 28 грудня 2009 р. № 907466, від 28 грудня 2009 р. № 907465;
- рахунок (інвойс) від 29 грудня 2009 р. № 297047, від 29 грудня 2009 р. № 297048;
- специфікація від 7 грудня 2010 р. № 1 до зовнішньоекономічного контракту від 7 грудня 2009 р. № 153/804-10-7204;
- додаткова угода від 7 грудня 2009 р. № 1 до зовнішньоекономічного контракту від 7 грудня 2009 р. № 153/804-10-7204;
- зовнішньоекономічний контракт від 7 грудня 2009 р. № 153/804-10-7204;
- довідка про проведення декларування валютних цінностей, доходів та майна, що належать резиденту України і знаходяться за її межами, від 16 жовтня 2010 р. за № 16/08-01;
- додаток від 4 січня 2010 р. № 1/а до ПМД від 30 грудня 2009 р. № 112030000/9/029010;
- платіжне доручення в іноземній валюті від 23 грудня 2009 р. № 100732.

У зв'язку із сумнівами щодо заявленої митної вартості товару Запорізькою митницею були витребувані додаткові документи, про що зазначено на зворотному боці ДМВ-1, а саме: відповідна бухгалтерська документація; каталоги, прейскуранти (прайс-листи) фірми — виробника товару; калькуляцію фірми — виробника товару; висновки про якісні та вартісні характеристики товарів, підготовлені спеціалізованими експертними організаціями, що

мають відповідні повноваження згідно із законодавством; інформацію зовнішньоторговельних організацій про вартість товару та (або) сировини; копію вантажної митної декларації країни відправлення, а якщо в такій країні товар розміщується в митному режимі, яким не передбачено сплату податків і відповідно до якого товар перебував під митним контролем, — копія вантажної митної декларації, оформленої в попередній експорту митний режим; сертифікат про походження товару; відомості про якісні характеристики.

Позивач на вимогу відповідача надати додаткові документи не зміг, про що зазначив на зворотному боці ДМВ-1, оскільки деякі документи вже були надані Запорізькій митниці, а деякі неможливо було надати внаслідок об'єктивних причин.

13 січня 2010 р. митним органом прийнято рішення про визначення митної вартості товару № 112000006/2010/000014/1 за шостим (резервним) методом. Цим рішенням митну вартість товару визначено у розмірі 8 160 російських рублів за одну тону смоли.

У зв'язку з недопущенням припинення роботи підприємства позивач здійснив митне оформлення вантажу за визначеною митним органом митною вартістю шляхом подання ВМД від 14 січня 2010 р. № 112030000/0000859, яку було прийнято та оформлено у встановленому порядку. Відповідно до цієї ВМД позивачем сплачено митні платежі, що підтверджується платіжним дорученням від 28 грудня 2010 р. № 184520.

На підставі оскаржуваного рішення за розрахунком позивача було сплачено податки та збори на 23 915 грн 21 коп. більше, ніж якби позивачем цей податок сплачувався б з митної вартості смоли, визначеної за методом № 1.

Правовідносини, що виникли між сторонами у цій адміністративній справі, врегульовано нормами МКУ та Порядку декларування митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, та подання відомостей для її підтвердження, затвердженого постановою КМУ від 20 грудня 2006 р. № 1766.

Згідно з абз. 23 ст. 1 МКУ переміщення товарів через митний кордон України у вантажних відправленнях — це переміщення товарів через митний кордон України при здійсненні експортно-імпортних операцій, а також інших операцій, пов'язаних із ввезенням товарів на митну територію України, вивезенням товарів за межі митної території України або переміщенням їх митною територією України транзитом. При переміщенні товарів через митний кордон України у вантажних відправленнях оформляється вантажна митна декларація.

МКУ передбачено, що переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів підлягає митному оформленню, яке відповідно до ч. 2 ст. 27 цього Кодексу завершується тільки після здійснення встановлених законодавством України необхідних для цього товару видів контролю.

Згідно зі ст. 88 МКУ декларант виконує всі обов'язки і несе у повному обсязі відповідальність, передбачену цим Кодексом, незалежно від того, чи він є власником товарів і транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон України, митним брокером чи іншою уповноваженою особою. Декларант зобов'язаний: здійснити декларування товарів і транспортних засобів відповідно до порядку, встановленого цим Кодексом; на вимогу митного органу пред'явити товари і транспортні засоби для митного контролю і митного оформлення; надати митному органу передбачені законодавством документи і відомості, необхідні для виконання митних процедур; сплатити податки і збори.

Відповідно до ст. 259 МКУ митна вартість товарів — це заявлена декларантом або визначена митним органом вартість товарів, що переміщуються через митний кордон України, яка обчислюється на момент перетинання товарами митного кордону України.

Митна вартість товарів, які переміщуються через митний кордон України, визначається декларантом відповідно до положень цього Кодексу (ч. 1 ст. 260 МКУ).

Згідно з ч. 1 ст. 262 МКУ митна вартість товарів і метод її визначення заявляються (декларуються) митному органу декларантом під час переміщення товарів через митний кордон України шляхом подання декларації митної вартості.

Відповідно до ст. 266 МКУ визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України, здійснюється шляхом застосування таких методів: основним методом визначення митної вартості за ціною угоди щодо товарів, які імпортуються (метод 1); за ціною угоди щодо ідентичних товарів (метод 2); за ціною угоди щодо подібних (аналогічних) товарів (метод 3); на основі віднімання вартості (метод 4); на основі додавання вартості (метод 5); резервного (метод 6).

Основним є метод визначення митної вартості товарів за ціною угоди щодо товарів, які імпортуються. У випадку якщо основний метод при визначенні митної вартості товару не можна використати, проводиться процедура консультацій між митним органом та декларантом з метою обґрунтованого вибору підстав для визначення митної вартості відповідно до вимог статей 268 і 269 МКУ. У ході таких консультацій митний орган та декларант можуть здійснити обмін наявною у кожного з них інформацією за умови додержання вимог щодо її конфіденційності. У разі неможливості визначення митної вартості товарів, які імпортуються в Україну, відповідно до вимог статей 268 і 269 МКУ застосовуються інші методи. При цьому МКУ встановлено послідовне використання кожного із зазначених методів. Кожний наступний метод застосовується, якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом застосування попереднього методу. Винятки становлять мето-

ди 4 і 5, які можна використовувати — якщо неможливо застосувати метод 3 — у будь-якій послідовності на розсуд декларанта (ст. 266 МКУ). І тільки у разі якщо неможливо застосувати жоден із зазначених методів, митна вартість визначається за резервним методом відповідно до вимог, установлених ст. 273 МКУ.

Таким чином, митні органи мають виключну компетенцію в питаннях перевірки та контролю правильності обчислення декларантом митної вартості.

Однак дискреційні функції митних органів мають законодавчі обмеження у випадках незгоди із задекларованою митною вартістю. До таких, зокрема, належать процедура консультацій між митним органом та декларантом з метою обґрунтованого вибору підстав для визначення митної вартості та обов'язок послідовного вибору методів (від першого до шостого) визначення митної вартості товарів.

Аналогічна правова позиція викладена в постановках Верховного Суду України від 29 травня 2012 р. у справі за позовом ПП «СПС» до Харківської обласної митниці Державної митної служби України, Головного управління Державного казначейства України у Харківській області про визнання протиправними та скасування рішень; від 19 грудня 2011 р. у справі за позовом ТОВ «Тар Альянс» до Східної митниці Державної митної служби України, треті особи — Головне управління Державного казначейства України в Донецькій області, Головне управління Державного казначейства України в м. Києві, про визнання протиправними дій митниці щодо прийняття рішень про визначення митної вартості та стягнення надмірно сплачених податків.

Як встановлено судом у цій справі, консультацій з підприємством позивача Запорізькою митницею проведено не було, до того ж відсутні будь-які докази про послідовне застосування відповідачем методів визначення митної вартості товару.

Так, при декларуванні товару позивач визначив його митну вартість виходячи саме з ціни угоди, що підлягала сплаті згідно з умовами контракту, специфікацій, виставлених інвойсів та інших документів постачальника.

Відповідно до п. 7 Порядку декларування митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, та подання відомостей для її підтвердження, затвердженого постановою КМУ від 20 грудня 2006 р. № 1766, для підтвердження заявлених відомостей про митну вартість товарів декларант зобов'язаний подати: зовнішньоекономічний договір (контракт) і додатки до нього; рахунок-фактуру (інвойс) або рахунок-проформу; банківські платіжні документи (якщо рахунок сплачено), а також інші платіжні та (або) бухгалтерські документи, що підтверджують вартість товару та містять реквізити, необхідні для ідентифікації ввезеного товару; рішення митного органу про визначення митної вартості раніше ввезених ідентичних та (або) подібних (аналогічних) товарів, якщо воно прийнято за одним договором

(контрактом); пакувальні листи; копію ліцензії на ввезення (вивезення) товарів, імпорт (експорт) яких підлягає ліцензуванню.

Позивачем з самого початку було подано всі необхідні та належні документи, які дозволяли визначити митну вартість товару за методом оцінки за ціною угоди щодо товарів (метод 1).

Як вбачається з матеріалів справи, Запорізька митниця будь-яких послань на те, що первісно подані позивачем документи були з недоліками оформлення, не містили істотної інформації тощо, не вказує.

Пунктом 11 вказаного Порядку № 1776 передбачено, що для підтвердження митної вартості товарів на вимогу митного органу декларант зобов'язаний подати додаткові документи. Посадова особа митного органу у графі «Для відміток митниці» декларації митної вартості робить запис про необхідність подання додаткових документів, що підтверджують митну вартість товарів, із складенням переліку, зазначає дату і прізвище та ставить свій підпис. Декларант ознайомлюється з таким записом, зазначає під ним дату, прізвище та ставить свій підпис. Для підтвердження заявленої декларантом митної вартості оцінюваних товарів можуть подаватися: договір з третіми особами, що пов'язаний з договором (контрактом) про поставку товарів, митна вартість яких визначається; рахунки про здійснення платежів третім особам на користь продавця; рахунки про сплату комісійних, брокерських (посередницьких) послуг, пов'язаних з виконанням умов договору (контракту); відповідна бухгалтерська документація; ліцензійний чи авторський договір (контракт); каталоги, специфікації, прейскуранти (прайс-листи) фірми — виробника товару; калькуляція фірми — виробника товару; копія вантажної митної декларації країни відправлення, а в разі, коли в такій країні товар розміщувався в митному режимі, яким не передбачено сплату податків і відповідно до якого товар перебував під митним контролем, — копія вантажної митної декларації, оформленої в попередній експорту митний режим; висновки про якісні та вартісні характеристики товарів, підготовлені спеціалізованими експертними організаціями, що мають відповідні повноваження згідно із законодавством; сертифікат про походження товару; відомості про якісні характеристики товару; інформація зовнішньоторговельних та біржових організацій про вартість товару та (або) сировини. Декларант за власним бажанням подає інші документи для підтвердження заявленої у декларації митної вартості товарів.

Тобто витребування таких документів може мати місце у випадку наявності обґрунтованих сумнівів у достовірності поданих декларантом відомостей.

Приймаючи рішення про визначення митної вартості товарів митний орган послався лише на неподання позивачем усіх додатково витребуваних документів. Разом із тим, витребувавши перелік документів, передбачених

п. 11 Порядку № 1776, митний орган не зазначив, які саме обставини ці документи повинні підтвердити.

Так, митна вартість, визначена згідно з положеннями МКУ, повинна щонайбільшою мірою ґрунтуватися на раніше визначеній за методами 1–6 митній вартості, однак при визначенні митної вартості відповідно до цієї статті допускається гнучкість при застосуванні цих методів. Крім того, для визначення митної вартості за резервним методом митний орган надає декларанту цінову інформацію, що є у його розпорядженні.

Відповідачем не наведено об'єктивних обставин та обґрунтованих сумнівів щодо достовірності поданих декларантом відомостей про митну вартість товару та (або) неправильності обрання позивачем методу визначення та обчислення митної вартості товару.

Крім того, з рішення відповідача про визначення митної вартості товару за шостим методом також не вбачається, в чому саме полягала неможливість визначення митної вартості за першим методом на підставі документів, поданих позивачем, та чи взагалі була потреба у відповідача самостійно визначати митну вартість за шостим методом. Рішення митного органу не містить жодного обґрунтування неможливості застосування попередніх методів.

Крім того, у спірному рішенні митницею не вказано, якою саме ціною інформацією ДМСУ та за який період вона керувалася при визначенні митної вартості, чи бралися за основу ідентичні або подібні (аналогічні) товари відповідно до приписів статей 268, 269 МКУ. Відповідачем не враховано, що об'єктивна неможливість подання всіх витребуваних ним документів у зв'язку з їх відсутністю у позивача не може бути підставою для відмови у визначенні митної вартості товару.

Отже, відповідачем було порушено принцип послідовності застосування методів визначення митної вартості, що суперечить ст. 266 МКУ, яка передбачає, що кожний наступний метод застосовується, якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом застосування попереднього методу.

Крім того, відповідно до ст. 3 наказу Державної митної служби України «Про затвердження Порядку роботи посадових осіб митного органу при здійсненні контролю за правильністю визначення митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України» від 24 червня 2009 р. № 602, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 21 липня 2009 р. за № 669/16685, під час здійснення контролю за правильністю визначення митної вартості товарів та прийняття рішень використовуються такі джерела інформації:

- спеціалізовані програмно-інформаційні комплекси Єдиної автоматизованої системи Державної митної служби України;
- спеціалізовані видання, які містять інформацію про ціни, сформовані на світовому ринку;

— інформація, отримана від Державної митної служби України, про ціни на товари та (або) сировину, матеріали, комплектуючі, які входять до складу товарів;

— інформація, отримана від митних органів іноземних держав за результатами перевірки автентичності документів, які подавалися під час митного контролю та митного оформлення товару;

— інформація, отримана від державних органів, установ та організацій на запити митних органів та (або) Державної митної служби України;

— цінова інформація, отримана в рамках домовленостей, укладених між Державною митною службою України та асоціаціями, спілками та іншими об'єднаннями імпортерів та виробників;

— висновки про якісні та вартісні характеристики товарів, підготовлені спеціалізованими експертними організаціями, що мають відповідні повноваження згідно із законодавством.

Отже, база ЄАІС ДМСУ може використовуватися митним органом як одне з джерел для встановлення митної вартості товарів.

З огляду на наведене правильними є висновки судів попередніх інстанцій про протиправність рішення митниці щодо застосування шостого (резервного) методу визначення митної вартості товару без послідовного застосування попередніх п'яти, як це встановлено ч. 5 ст. 266 МКУ, та без обґрунтування неможливості їх застосування.

Доводи касаційних скарг Запорізької митниці та заступника прокурора Запорізької області зазначених висновків судів попередніх інстанцій не спростовують і не дають підстав для висновку, що судами при розгляді справи в цій частині неправильно застосовано норми матеріального права, які регулюють спірні правовідносини, чи порушено норми процесуального права.

Щодо доводів ПАТ «Запоріжжкокс» про помилковість висновків судів попередніх інстанцій щодо необґрунтованості позовних вимог про зобов'язання відповідача визначити митну вартість товару по ВМД від 14 січня 2010 р. № 112030000/0/000859 за методом оцінки 1 (за ціною угоди щодо товарів, які імпортуються), а також щодо зобов'язання Запорізької митниці здійснити перерахунок платежів, що підлягали сплаті до бюджету при митному оформленні товарів, то слід зазначити таке.

Згідно з ч. 2 ст. 124 Конституції України, яка є нормою прямої дії, юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

У ч. 2 ст. 2 КАСУ зазначено, що до адміністративних судів можуть бути оскаржені будь-які рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, крім випадків, коли щодо таких рішень, дій чи бездіяльності Конституцією або законами України встановлено інший порядок судового провадження.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 17 КАСУ компетенція адміністративних судів поширюється, зокрема, на спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності.

Суд не може брати на себе функції органу, на який покладено повноваження щодо здійснення митного оформлення товарів, а тому колегія суддів погоджується з висновками судів попередніх інстанцій про необґрунтованість позовних вимог про зобов'язання митниці здійснити визначення митної вартості товару за першим методом.

Крім того, скасування судом рішення про визначення митної вартості товарів є достатнім для відновлення порушених прав позивача та не потребує додаткового зобов'язання прийняти рішення про визначення митної вартості за певним методом оцінки.

Щодо позовної вимоги про зобов'язання Запорізької митниці здійснити перерахунок платежів, що підлягали сплаті до бюджету при митному оформленні товарів за ВМД від 14 січня 2010 р. № 112030000/0/000859 з урахуванням того, що митна вартість смоли кам'яновугільної визначена за методом визначення митної вартості за ціною договору щодо товарів, які імпортуються (вартість операції), за ціною 4 617,40 російських рублів за одну тонну смоли кам'яновугільної, то слід зазначити таке.

Відповідно до Порядку повернення платникам податків коштів, що обліковуються на відповідних рахунках митного органу як передоплата, і митних та інших платежів, помилково та (або) надмірно сплачених до бюджету, контроль за справлянням яких здійснюється митними органами, затвердженого наказом Державної митної служби України від 20 липня 2007 р. № 618, для повернення з Державного бюджету України митних та інших платежів, помилково та (або) надмірно сплачених до бюджету, контроль за справлянням яких здійснюється митними органами, платником податку до загального відділу митного органу, яким здійснювалось оформлення митної декларації, подається заява довільної форми, яка підписується керівником і головним бухгалтером суб'єкта господарської діяльності або фізичною особою. Заява може бути подана не пізніше 1095-го дня, наступного за днем зарахування коштів до Державного бюджету України. Заява, зареєстрована у загальному відділі, після розгляду керівником (заступником керівника) митного органу разом з пакетом документів передається до відділу для перевірки обґрунтованості повернення заявлених сум. Відділ перевіряє факт перерахування митних та інших платежів з відповідного рахунку до Державного бюджету України та наявність переоплати.

Для підготовки висновку про повернення з Державного бюджету України помилково та (або) надмірно зарахованих до бюджету митних та інших платежів, контроль за справлянням яких покладається на митні органи, керівни-

цтвом відділу за потреби ініціюється проведення перевірки в митному органі щодо правильності митного оформлення із залученням відповідних підрозділів митного органу.

Крім того, відповідно до ст. 1 Порядку розрахунково-касового обслуговування через органи Державного казначейства України митних та інших платежів, які вносяться до або під час митного оформлення, затвердженого наказом Мінфіну та Державної митної служби від 24 січня 2006 р. № 25/44, надміру сплачені митні та інші платежі — сума коштів, що з різних причин внесена понад розмір, установлений законодавством.

Відповідно до ст. 265 МКУ митний орган здійснює контроль правильності визначення митної вартості товарів згідно з положеннями цього Кодексу. Такий контроль може здійснюватися в установленому порядку із застосуванням різних форм, у тому числі відповідно до статей 60 і 69 цього Кодексу, після закінчення операцій митного контролю, оформлення та пропуску через митний кордон України товарів і транспортних засобів. Порядок контролю правильності визначення митної вартості товарів після закінчення операції митного контролю, оформлення та пропуску через митний кордон України товарів і транспортних засобів та донарахування обов'язкових платежів визначається Кабінетом Міністрів України.

Митний орган має право упевнитися в достовірності або точності будь-якої заяви, документа чи декларації, поданої для цілей визначення митної вартості.

Якщо митний орган дійшов висновку, що визначена декларантом митна вартість нижча, ніж прямі витрати на виробництво цього товару, в тому числі сировини, матеріалів та (або) комплектуючих, які входять до складу товару, митний орган має право зобов'язати декларанта визначити митну вартість іншим способом, ніж той, який він використав для її визначення.

Відповідно до п. 2.1 Порядку відображення відомостей про доплату (повернення) сум митних платежів і відкоригованих фактичних відомостей про товари, які стали відомі після закінчення митного оформлення, затвердженого наказом Державної митної служби України від 25 вересня 2008 р. № 1045, у разі отримання митним органом інформації про доплату платником податків коштів до Державного бюджету України або підтвердження Державним казначейством України факту повернення з Державного бюджету України коштів після закінчення митного оформлення унаслідок: направлення митним органом платнику податків податкового повідомлення; судового рішення; висновку митного органу про повернення з Державного бюджету України помилково та (або) надмірно зарахованих до бюджету митних та інших платежів, контроль за справлянням яких покладається на митні органи; інших випадків, визначених законами України, митним органом протягом 5 робочих днів з дня надходження такої інформації здійснюється оформлення

аркуша коригування і внесення в доповнення до ВМД, до якої складається аркуш коригування, відомостей про доплату (повернення) сум митних платежів, а також внесення в Єдину автоматизовану інформаційну систему Державної митної служби України відкоригованих фактичних відомостей про товари, які стали відомі після закінчення митного оформлення цих товарів, та відомостей про доплату (повернення) сум митних платежів.

Водночас, як передбачено в преамбулі вказаного наказу, він розроблений відповідно до ст. 69, ч. 2 ст. 81 та ч. 4 ст. 90 МКУ, статей 4–6 Закону України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» та з метою забезпечення відображення відомостей щодо сплати донарахованих або повернення надмірно (помилково) сплачених сум митних платежів, якщо така сплата (повернення) відбувається після закінчення митного оформлення товарів із застосуванням вантажної митної декларації.

Згідно з п. 7 Порядку здійснення контролю за правильністю визначення митної вартості товарів, затвердженого постановою КМУ від 9 квітня 2008 р. № 339, у разі коли в результаті здійснення контролю за правильністю визначення митної вартості товарів після закінчення операцій їх митного контролю, митного оформлення та пропуску через митний кордон України виявлено обставини, що вплинули на рівень задекларованої митної вартості таких товарів, митний орган приймає рішення про визначення їх митної вартості за встановленою Держмитслужбою формою.

Зазначене рішення декларант має право оскаржити до митного органу вищого рівня та (або) до суду.

Таким чином, правильними є висновки судів попередніх інстанцій про те, що до виключної компетенції митних органів відноситься здійснення контролю за правильністю визначення митної вартості товарів після закінчення операцій їх митного контролю, митного оформлення та пропуску через митний кордон України.

Доводи касаційної скарги ПАТ «Запоріжжкокс» зазначених висновків суду не спростовують і не дають підстав для висновку, що судами при розгляді справи в цій частині неправильно застосовано норми матеріального права, які регулюють спірні правовідносини, чи порушено норми процесуального права.

Відповідно до ст. 224 КАСУ суд касаційної інстанції залишає касаційну скаргу без задоволення, а судові рішення — без змін, якщо суди не допустили порушень норм матеріального і процесуального права при ухваленні судових рішень чи вчиненні процесуальних дій.

Керуючись статтями 221, 223, 224, 231 КАСУ, колегія суддів

у х в а л и л а:

Касаційні скарги Запорізької митниці, ПАТ «Запоріжжкокс», заступника прокурора Запорізької області залишити без задоволення.

Постанову Запорізького окружного адміністративного суду від 23 листопада 2010 р. та ухвалу Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 21 квітня 2011 р. залишити без змін.

Ухвала набирає законної сили з моменту проголошення та може бути переглянута Верховним Судом України з підстав, у строки та в порядку, що встановлені статтями 237, 238, 239-1 КАСУ.

У Х В А Л А
ВИЩОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ УКРАЇНИ
від 5 лютого 2013 р.

Колегія суддів Вищого адміністративного суду України у складі: Моро-за В. Ф. (головуючий), Логвиненка А. О., Донця О. Є. (судді), розглянувши в порядку письмового провадження касаційну скаргу заступника прокурора АРК на постанову Севастопольського апеляційного адміністративного суду від 29 травня 2012 р. у справі за позовом прокурора м. Судака в інтересах держави в особі відділу Державного комітету земельних ресурсів у м. Судаку АРК до Морської сільської ради, за участю третьої особи без самостійних вимог на предмет спору на стороні відповідача — виробничого кооперативу «Мірас», про визнання протиправним та скасування рішення,

в с т а н о в и л а:

Прокурор м. Судака звернувся з адміністративним позовом про визнання протиправним та скасування рішення Морської сільської ради «Про дозвіл розробки землепорядної документації» від 16 серпня 2010 р. № 425.

Постановою Окружного адміністративного суду АРК від 19 травня 2011 р. позов задоволено, визнано протиправним та скасовано зазначене рішення Морської сільської ради. Мотивуючи рішення, суд першої інстанції керувався тим, що земельна ділянка, щодо якої прийнято оскаржуване рішення, в силу земельного законодавства повинна була надаватись в оренду за процедурою проведення земельних торгів.

Постановою Севастопольського апеляційного адміністративного суду від 29 травня 2012 р. рішення суду першої інстанції скасовано та прийнято нове про відмову в задоволенні позову. Апеляційний суд мотивував своє рішення тим, що на спірні правовідносини щодо надання третій особі дозволу на розроблення проекту відведення поширюється два Перехідних положень ЗКУ, а саме абз. 3 п. 1 розділу Х, за яким у випадку прийняття відповідним органом рішення про погодження місця розташування об'єкта або надання дозволу на розроблення проекту відведення земельної ділянки до 1 січня 2008 р. переда-

ча в оренду таких земельних ділянок із земель державної та комунальної власності здійснюється без проведення земельних торгів (аукціонів).

Не погодившись з рішенням суду апеляційної інстанції, заступник прокурора АРК звернувся з касаційною скаргою, у якій, посилаючись на порушення норм матеріального права просить скасувати постанову апеляційного суду, а рішення суду першої інстанції залишити в силі.

Здійснивши перевірку доводів касаційної скарги, дослідивши матеріали справи, колегія суддів вважає, що скарга підлягає задоволенню.

Як вбачається з матеріалів справи та встановлено судами попередніх інстанцій, рішенням Морської сільської ради м. Судака АРК від 16 серпня 2010 р. № 425 виробничому кооперативу «Мірас» затверджено матеріали попереднього узгодження місця розташування земельної ділянки для будівництва спортивно-оздоровчого центру з комплексом міні-пансіонатів та надано дозвіл на розробку проекту землеустрою з відведення земельної ділянки в частині складення договору оренди строком на 50 років, що засвідчує право користування земельною ділянкою для будівництва спортивно-оздоровчого центру із комплексом міні-пансіонатів орієнтованою площею 1,2 га, розташованого у м. Судаку.

Також судом першої інстанції встановлено, що згідно з довідкою відділу Держкомзему у м. Судаку АРК від 13 вересня 2010 р. № 1000-20/10-12 земельна ділянка орієнтовною площею 1,2 га, що проектується для відведення у довгострокову оренду виробничому кооперативу «Мірас», перебуває на обліку у землях Морської сільської ради, що не передані у власність та не надані у постійне користування у межах населеного пункту.

Відповідно до ч. 2 ст. 124 ЗКУ у редакції станом на час прийняття оскаржуваного рішення, передача в оренду земельних ділянок, що перебувають у державній або комунальній власності, здійснюється за результатами проведення земельних торгів, крім випадків, встановлених частинами 2, 3 ст. 134 цього Кодексу.

Частиною 1 ст. 134 ЗКУ передбачено, що земельні ділянки державної чи комунальної власності або права на них (оренда, суперфіцій, емфітевзис), у тому числі з розташованими на них об'єктами нерухомого майна державної або комунальної власності, підлягають продажу окремими лотами на конкурентних засадах (земельних торгах) у порядку, передбаченому статтями 135–137 ЗКУ, крім випадків, встановлених ч. 2 цієї статті.

Оскаржуване рішення сільською радою прийнято на підставі ст. 123 ЗКУ за межами процедури проведення земельних торгів за відсутності встановлених судами попередніх інстанцій підстав для цього, що передбачені частинами 2, 3 ст. 134 цього Кодексу.

Висновки суду апеляційної інстанції про те, що третя особа правомірно отримала дозвіл на розробку проекту землеустрою згідно з оскаржуваним

рішенням в силу абз. 3 п. 1 Перехідних положень ЗКУ, відповідно до якого у разі прийняття відповідними органами рішення про погодження місця розташування об'єкта або про надання дозволу на розроблення проекту відведення земельної ділянки до 1 січня 2008 р. передача в оренду таких земельних ділянок із земель державної та комунальної власності здійснюється без проведення земельних торгів (аукціонів), визнати об'єктованими не можна.

Відповідно до п. 3 Прикінцевих положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння будівництву» від 16 вересня 2008 р. № 509-VI прийняті і не виконані до набрання чинності цим Законом рішення відповідних органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування про погодження місця розташування об'єкта або про надання дозволу на розроблення проекту відведення земельної ділянки зберігають чинність протягом двох років з дня набрання чинності цим Законом, а розроблені відповідно до цих рішень проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок розглядаються в установленому законом порядку. Передача в оренду таких земельних ділянок із земель державної та комунальної власності здійснюється без проведення земельних торгів (аукціонів).

Рішення сільської ради від 4 квітня 2003 р. № 66 про надання дозволу на підготовку матеріалів погодження розташування культурно-спортивного центру; від 20 квітня 2006 р. № 93 про узгодження місця розташування земельної ділянки із комплексом міні-пансіонатів та спортивно-оздоровчої споруди загальнокурортного призначення, на які послався суд апеляційної інстанції, за відсутності розробленого проекту землеустрою щодо відведення третій особі земельної ділянки не можуть бути підставою для висновку про наявність у неї права на отримання дозволу на розробку такого проекту землеустрою та отримання у користування земельної ділянки без проведення земельних торгів.

Наведеному суд апеляційної інстанції належної правової оцінки не дав та дійшов помилкового висновку про скасування рішення суду першої інстанції.

Відповідно до ст. 226 КАСУ суд касаційної інстанції скасовує судові рішення суду апеляційної інстанції та залишає в силі рішення суду першої інстанції, яке ухвалено відповідно до закону і скасоване або змінене помилково.

Керуючись статтями 220, 222, 226, 230, 231 КАСУ, колегія суддів
у х в а л и л а:

Касаційну скаргу заступника прокурора АРК задовольнити.

Постанову Севастопольського апеляційного адміністративного суду від 29 травня 2012 р. скасувати, а постанову Окружного адміністративного суду АРК від 19 травня 2011 р. залишити в силі.

Ухвала набирає законної сили через п'ять днів після направлення її копії особам, які беруть участь у справі, і може бути переглянута Верховним Судом України з підстав, передбачених статтями 237–239 КАСУ.

У Х В А Л А
ВИЩОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ УКРАЇНИ
від 6 лютого 2013 р.

Вищий адміністративний суд України у складі колегії суддів: Сороки М. О., Калашникової О. В., Мироненка О. В., розглянувши в порядку письмового провадження касаційну скаргу ТОВ «Оптіум Інвест» на постанову Київського апеляційного адміністративного суду України від 15 листопада 2012 р. у справі за позовом ТОВ «Оптіум Інвест» до Бориспільської районної державної адміністрації Київської області (далі — Бориспільська РДА) про визнання протиправними та скасування розпоряджень від 23 січня 2012 р. № 84-94,

В С Т А Н О В И В:

У лютому 2012 р. ТОВ «Оптіум Інвест» звернулося до суду з вказаним позовом, у якому просило визнати протиправними та скасувати розпорядження Бориспільської РДА від 23 січня 2012 р. № 84–94.

В обґрунтування вказаних вимог посилялось на те, що на підставі протестів прокурора Бориспільської міжрайонної прокуратури Київської області відповідач розпорядженнями від 23 січня 2012 р. № 84–94 скасував свої розпорядження від 15 травня 2008 р. № 3241–3245, № 3247–3252, якими затверджено проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок у власність громадянам для індивідуального дачного будівництва на території Вишенської сільської ради Бориспільського району Київської області.

ТОВ «Оптіум Інвест» вказувало на безпідставність посилянь прокурора на те, що ці земельні ділянки належать до земель водного фонду і були надані у користування ТОВ «Інвестиційно-будівельна група «НІК» згідно з договором оренди як землі водного фонду, оскільки зазначене спростовано судовими рішеннями, що набрали законної сили.

Товариство зазначало, що відповідно до рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Харківської міської ради щодо офіційного тлумачення положень ч. 2 ст. 19, ст. 144 Конституції України, ст. 25, ч. 14 ст. 46, частин 1, 10 ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (справа про скасування актів органів місцевого самоврядування) від 16 квітня 2009 р. № 7-рп/2009 органи місцевого самоврядування не можуть скасовувати свої попередні рішення, вносити до них зміни,

якщо відповідно до приписів цих рішень виникли правовідносини, пов'язані з реалізацією певних суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів, і суб'єкти цих правовідносин заперечують проти їх зміни чи припинення. Ненормативні правові акти органу місцевого самоврядування є актами одного застосування, вичерпують свою дію фактом їхнього виконання, тому вони не можуть бути скасовані чи змінені органом місцевого самоврядування після їх виконання. Оскільки на підставі розпоряджень відповідача від 15 травня 2008 р. громадяни отримали державні акти на право власності на земельні ділянки, що призвело до певних правових наслідків, відповідач прийняв незаконні рішення про їх скасування.

В обґрунтування свого порушеного права та законних інтересів у вказаних правовідносинах ТОВ «Оптіум Інвест» зазначало, що на підставі договорів купівлі-продажу набуло право власності на земельні ділянки, які надавались у власність фізичним особам на підставі розпоряджень відповідача від 15 травня 2008 р. та протиправно були скасовані спірними розпорядженнями, а отже має право звернення до суду з цим позовом.

Постановою Київського окружного адміністративного суду від 18 квітня 2012 р. позов задоволено.

Визнано протиправним і скасовано розпорядження Бориспільської РДА «Про скасування розпорядження Бориспільської районної державної адміністрації від 15 травня 2008 р. № 3244 «Про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок у власність громадянам для відведення дачного будівництва на території Вишенківської сільської ради Бориспільського району Київської області» від 23 січня 2012 р. № 84.

Визнано протиправним і скасовано розпорядження Бориспільської РДА «Про скасування розпорядження Бориспільської районної державної адміністрації від 15 травня 2008 р. № 3242 «Про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок у власність громадянам для відведення дачного будівництва на території Вишенківської сільської ради Бориспільського району Київської області» від 23 січня 2012 р. № 85.

Визнано протиправним і скасовано розпорядження Бориспільської РДА «Про скасування розпорядження Бориспільської районної державної адміністрації від 15 травня 2008 р. № 3251 «Про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок у власність громадянам для відведення дачного будівництва на території Вишенківської сільської ради Бориспільського району Київської області» від 23 січня 2012 р. № 86.

Визнано протиправним і скасовано розпорядження Бориспільської РДА «Про скасування розпорядження Бориспільської районної державної адміністрації від 15 травня 2008 р. № 3243 «Про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок у власність громадянам для від-

ведення дачного будівництва на території Вишенківської сільської ради Бориспільського району Київської області» від 23 січня 2012 р. № 87.

Визнано протиправним і скасовано розпорядження Бориспільської РДА «Про скасування розпорядження Бориспільської районної державної адміністрації від 15 травня 2008 р. № 3252 «Про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок у власність громадянам для відведення дачного будівництва на території Вишенківської сільської ради Бориспільського району Київської області» від 23 січня 2012 р. № 88.

Визнано протиправним і скасовано розпорядження Бориспільської РДА «Про скасування розпорядження Бориспільської районної державної адміністрації від 15 травня 2008 р. № 3247 «Про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок у власність громадянам для відведення дачного будівництва на території Вишенківської сільської ради Бориспільського району Київської області» від 23 січня 2012 р. № 89.

Визнано протиправним і скасовано розпорядження Бориспільської РДА «Про скасування розпорядження Бориспільської районної державної адміністрації від 15 травня 2008 р. № 3245 «Про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок у власність громадянам для відведення дачного будівництва на території Вишенківської сільської ради Бориспільського району Київської області» від 23 січня 2012 р. № 90.

Визнано протиправним і скасовано розпорядження Бориспільської РДА «Про скасування розпорядження Бориспільської районної державної адміністрації від 15 травня 2008 р. № 3248 «Про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок у власність громадянам для відведення дачного будівництва на території Вишенківської сільської ради Бориспільського району Київської області» від 23 січня 2012 р. № 91.

Визнано протиправним і скасовано розпорядження Бориспільської РДА «Про скасування розпорядження Бориспільської районної державної адміністрації від 15 травня 2008 р. № 3249 «Про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок у власність громадянам для відведення дачного будівництва на території Вишенківської сільської ради Бориспільського району Київської області» від 23 січня 2012 р. № 92.

Визнано протиправним і скасовано розпорядження Бориспільської РДА «Про скасування розпорядження Бориспільської районної державної адміністрації від 15 травня 2008 р. № 3250 «Про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок у власність громадянам для відведення дачного будівництва на території Вишенківської сільської ради Бориспільського району Київської області» від 23 січня 2012 р. № 93.

Визнано протиправним і скасовано розпорядження Бориспільської РДА «Про скасування розпорядження Бориспільської районної державної адміністрації від 15 травня 2008 р. № 3241 «Про затвердження проекту земле-

устрою щодо відведення земельних ділянок у власність громадянам для відведення дачного будівництва на території Вишенківської сільської ради Бориспільського району Київської області» від 23 січня 2012 р. № 94.

Постановою Київського апеляційного адміністративного суду від 15 листопада 2012 р. постанову суду першої інстанції скасовано, прийнято нову постанову про відмову у задоволенні позову.

У касаційній скарзі ТОВ «Оптіум Інвест», з посиланням на порушення норм матеріального і процесуального права, допущених судом, просить скасувати рішення суду апеляційної інстанції і залишити в силі рішення суду першої інстанції.

Перевіривши за наявними у справі матеріалами доводи, викладені у касаційній скарзі, правильність застосування судом норм матеріального та процесуального права і правової оцінки обставин у справі у межах, визначених ст. 220 КАСУ, колегія суддів дійшла висновку, що касаційна скарга підлягає задоволенню.

Встановлено, що 15 травня 2008 р. Бориспільською РДА було прийнято розпорядження «Про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок у власність громадянам для відведення дачного будівництва на території Вишенківської сільської ради Бориспільського району Київської області» № 3241–3245, № 3247–3252.

Цими розпорядженнями Бориспільською РДА було затверджено проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок у власність громадян для індивідуального дачного будівництва на території Вишеньківської сільської ради Бориспільського району загальною площею 30 га та передано у власність громадян земельні ділянки по 0,1 га кожному.

За результатом проведеної перевірки щодо законності вказаних розпоряджень, Бориспільською міжрайонною прокуратурою прийнято протести з вимогою про їх скасування на підставі встановлення таких обставин. Відповідно до земельно-кадастрової інформації та планово-картографічних матеріалів земельні ділянки, які передані розпорядженнями від 15 травня 2008 р. громадянам, на момент відведення перебували у користуванні ТОВ «Інвестиційно-будівельна група «НІК» згідно з договором оренди від 9 липня 2003 р. як землі водного фонду, надані в оренду під розміщення об'єктів культурно-оздоровчого, водноспортивного та туристичного призначення. Земельні ділянки розташовані на двох безіменних островах Канівського водосховища в районі другого шлюзу захисної дамби на масиві «Бортничі — Вишеньки» в межах лівобережної заболоченої і підтопленої заплави р. Дніпро, у зв'язку з чим вони належать до земель водного фонду, а тому не можуть передаватися у власність для рекреаційних потреб. Таким чином, зроблено висновок, що розпорядження видані з порушенням вимог ч. 2 ст. 19 Конституції України, статей 17, 20, 58, 60, 61, 84, 122, 141, 149 ЗКУ, ста-

тей 4, 87, 88, 89 Водного кодексу України, без вилучення їх у землекористувача — ТОВ «Інвестиційно-будівельна група «НІК», з порушенням встановленого порядку надання та використання земель водного фонду.

На виконання протестів Бориспільською РДА було прийнято розпорядження від 23 січня 2012 р. № 84–94, які є предметом спору у справі, про скасування попередніх розпоряджень від 15 травня 2008 р. № 3241–3245, № 3247–3252.

Задовольняючи позов, суд першої інстанції керувався тим, що розпорядження Бориспільською РДА було прийнято з порушенням вимог чинного законодавства, а тому підлягають визнанню протиправними та скасуванню.

Скасовуючи постанову суду першої інстанції та ухвалюючи нове судове рішення, апеляційний суд керувався тим, що судові рішення, якими встановлено, що оспорювані земельні ділянки не розташовані на островах, не є належним доказом, оскільки в цьому випадку повинні бути надані інші докази, які б могли підтвердити цей факт.

На думку колегії суддів, позиція суду апеляційної інстанції, викладена у справі, що розглядається, ґрунтується на неправильному застосуванні норм матеріального та процесуального права.

Скасовуючи постанову суду першої інстанції, апеляційний суд не дослідив питання про наявність повноважень у районній державній адміністрації на скасування своїх розпоряджень, які є предметом спору у цій справі.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи згідно зі ст. 19 Конституції України зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Організація, повноваження та порядок діяльності місцевих державних адміністрацій визначені Законом України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV (далі — Закон № 586-XIV).

Відповідно до положень частин 1, 2 ст. 6 вказаного Закону на виконання Конституції України, законів України, актів Президента України, щорічного послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України, актів Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, які відповідно до закону забезпечують нормативно-правове регулювання, власних і делегованих повноважень, голова місцевої державної адміністрації в межах своїх повноважень видає розпорядження.

Розпорядження голів місцевих державних адміністрацій, прийняті в межах їх компетенції, є обов'язковими для виконання на відповідній території всіма органами, підприємствами, установами та організаціями, посадовими особами та громадянами.

Відповідно до ст. 43 цього Закону акти місцевих державних адміністрацій, що суперечать Конституції України, законам України, рішенням Конституційного Суду України, актам Президента України та Кабінету Міністрів України або інтересам територіальних громад чи окремих громадян, можуть бути оскаржені до органу виконавчої влади вищого рівня або до суду.

Розпорядження голови державної адміністрації, що суперечать Конституції України, законам України, рішенням Конституційного Суду України, іншим актам законодавства або є недоцільними, неекономними, неефективними за очікуваними чи фактичними результатами, скасовуються Президентом України, головою місцевої державної адміністрації вищого рівня або в судовому порядку.

При цьому вказана норма, як і сам Закон № 586-XIV у цілому не забороняє головам районних державних адміністрацій змінювати чи скасовувати винесені ними розпорядження.

Наявність такої заборони перешкоджала б районним державним адміністраціям дотримуватись принципів діяльності, що визначені у ст. 3 вказаного Закону.

У Рішенні Конституційного Суду України від 16 квітня 2009 р. № 7-рп/2009 (у справі за конституційним поданням Харківської міської ради щодо офіційного тлумачення положень ч. 2 ст. 19, ст. 144 Конституції України, ст. 25, ч. 14 ст. 46, частин 1, 10 ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (справа про скасування актів органів місцевого самоврядування)) вказано, що органи місцевого самоврядування не можуть скасовувати свої попередні рішення, вносити до них зміни, якщо відповідно до приписів цих рішень виникли правовідносини, пов'язані з реалізацією певних суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів, і суб'єкти цих правовідносин заперечують проти їх зміни чи припинення. Це є «гарантією стабільності суспільних відносин» між органами місцевого самоврядування і громадянами, породжуючи у громадян впевненість у тому, що їхнє існуюче становище не буде погіршене прийняттям більш пізнього рішення. Тому, на думку Конституційного Суду України, органи місцевого самоврядування не можуть скасовувати свої попередні рішення, вносити до них зміни, якщо відповідно до приписів цих рішень виникли правовідносини, пов'язані з реалізацією певних суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів, і суб'єкти цих правовідносин заперечують проти їх зміни чи припинення. Ненормативні правові акти місцевого самоврядування є актами одноразового застосування, вони вичерпують свою дію фактом їхнього виконання, а тому не можуть бути скасовані чи змінені органом місцевого самоврядування після їх виконання.

З урахуванням наведеного обґрунтованим є висновок суду першої інстанції про те, що, скасовуючи свої розпорядження, якими було затверджено проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок у власність грома-

дянам для індивідуального дачного будівництва та передано у власність громадян земельні ділянки, відповідач діяв всупереч закону України, рішення Конституційного Суду України.

Судом першої інстанції також дано належну оцінку тому факту, що питання законності розпоряджень про надання у приватну власність вказаних земельних ділянок було предметом судового спору в інших справах, рішення у яких набрали законної сили.

Так, рішенням Бориспільського міськрайонного суду Київської області від 10 червня 2009 р. у справі № 2-2041, яке залишене без змін ухвалою Апеляційного суду Київської області від 2 жовтня 2009 р. та набрало законної сили, встановлено, що земельна ділянка, відносно якої 15 травня 2008 р. Бориспільською РДА прийнято розпорядження, не є островом, оскільки не оточена водою з усіх боків та не утворена природно, а створена штучно внаслідок затоплення прибережних територій при заповненні Канівського водосховища водами р. Дніпро та з'єднана з материковою частиною; згідно з державною статистичною звітністю ця земельна ділянка рекреаційного призначення.

Крім того, у рішенні Господарського суду Київської області від 27 грудня 2010 р., що залишене без змін ухвалою Київського апеляційного господарського суду від 15 березня 2011 р. та ухвалою Вищого господарського суду України від 7 лютого 2012 р., також зазначено, що під час розроблення проекту землеустрою щодо відведення спірної земельної ділянки не встановлювалася природоохоронна зона та не визначалася прибережна захисна смуга, оскільки обов'язковість розробки проектів водоохоронних зон при передачі земельних ділянок у користування за проектами їх відведення чинним законодавством не передбачена.

Не ґрунтується на законі висновок суду апеляційної інстанції про те, що вказані судові рішення не є належним доказом.

Частиною 1 ст. 72 КАСУ передбачено, що обставини, встановлені судовим рішенням в адміністративній, цивільній або господарській справі, що набрало законної сили, не доказуються при розгляді інших справ, у яких беруть участь ті самі особи або особа, щодо якої встановлено ці обставини.

Судом першої інстанції взято до уваги обставини, встановлені цими судовими рішеннями.

За таких обставин колегія суддів Вищого адміністративного суду України погоджується з висновком суду першої інстанції про наявність підстав для задоволення позову.

Враховуючи викладене, колегія суддів вважає, що, скасувавши рішення місцевого суду, апеляційний суд допустив порушення норм матеріального та процесуального права, які призвели до постановлення незаконного судового рішення.

Відповідно до ст. 226 КАСУ суд касаційної інстанції скасовує судові рішення суду апеляційної інстанції та залишає в силі рішення суду першої інстанції, яке ухвалене відповідно до закону і скасоване або змінене помилково.

Керуючись статтями 220, 222, 223, 226, 230, 231 КАСУ, Вищий адміністративний суд України

у х в а л и в:

Касаційну скаргу ТОВ «Оптіум Інвест» задовольнити.

Постанову Київського апеляційного адміністративного суду України від 15 листопада 2012 р. скасувати, залишивши без змін постанову Київського окружного адміністративного суду від 18 квітня 2012 р.

Ухвала набирає законної сили через п'ять днів після направлення її копії особам, які беруть участь у справі, і може бути переглянута з підстав, у строк та у порядку, що визначені статтями 235–244-2 КАСУ.

У Х В А Л А

ВИЩОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

від 7 лютого 2013 р.

Колегія суддів Вищого адміністративного суду України у складі: Васильченко Н. В., Черпичької Л. Т., Розваляєвої Т. С. (судді), провівши попередній розгляд касаційної скарги Харківської обласної митниці на постанову Харківського апеляційного адміністративного суду від 14 липня 2011 р. у справі № 2а-13261/10/2070 за позовом дочірнього підприємства з іноземними інвестиціями «Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля» (далі — ДП «Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля») до Харківської обласної митниці, Головного управління Державного казначейства України у Харківській області, за участю прокуратури Київського району м. Харкова, про визнання рішення нечинним та стягнення коштів про скасування рішення щодо визначення митної вартості товарів, стягнення надмірно сплачених коштів,

в с т а н о в и л а:

ДП «Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля» звернулося до суду з позовом, у якому, з урахуванням уточнень позовних вимог, просило визнати нечинними рішення Харківської обласної митниці від 22 вересня 2010 р. № 807000006/2010/400260/1, № 807000006/2010/400261/1, № 807000006/2010/400262/1, № 807000006/2010/400263/1, від 9 листопада 2010 р. № 807000006/2010/400380/1, від 2 листопада 2010 р. № 807000006/2010/400360/1, від 25 жовтня 2010 р. № 807000006/2010/400334/1, від 10 листопада 2010 р. № 807000006/2010/400360/1, від

2 листопада 2010 р., № 807000006/2010/400387/1 про визначення митної вартості товару «Папір не крейдований для друку книжок марки РМ Brit 70|каірла» як такі, що прийняті з порушенням чинного законодавства і безпідставним незастосуванням основного методу визначення митної вартості; повернути позивачу надмірно стягнені податки на загальну суму 151 762 грн 62 коп.

Постановою Харківського окружного адміністративного суду від 1 лютого 2011 р. позов ДП «Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля» задоволено в повному обсязі. Визнано нечинними рішення Харківської обласної митниці від 22 вересня 2010 р. № 807000006/2010/400260/1, № 807000006/2010/400261/1, № 807000006/2010/400262/1, № 807000006/2010/400263/1, від 9 листопада 2010 р. № 807000006/2010/400380/1, від 10 листопада 2010 р. № 807000006/2010/400387/1 про визначення митної вартості товару «Папір не крейдований для друку книжок марки РМ Brit 70|каірла» як такі, що прийняті з порушенням чинного законодавства і безпідставним незастосуванням основного методу визначення митної вартості.

Постановою Харківського апеляційного адміністративного суду від 14 липня 2011 р. скасовано постанову Харківського окружного адміністративного суду від 1 лютого 2011 р., ухвалено нове рішення про часткове задоволення позову. Скасовано рішення Харківської обласної митниці від 22 вересня 2012 р. № 807000006/2010/400260/1, № 807000006/2010/400261/1, № 807000006/2010/400262/1, № 807000006/2010/400263/1, від 25 жовтня 2010 р. № 807000006/2010/400334/1, від 2 листопада 2010 р. № 807000006/2010/400360/1, від 9 листопада 2010 р. № 807000006/2010/400380/1, від 10 листопада 2010 р. № 807000006/2010/400387/1. Стягнуто з Державного бюджету України на користь ДП «Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля» надмірно сплачені податки на суму 148 926 грн 96 коп. В іншій частині позовних вимог відмовлено.

Не погоджуючись із вказаними рішеннями судів, Харківська обласна митниця звернулася з касаційною скаргою, в якій просила скасувати постанову суду апеляційної інстанції, посилаючись на порушення норм матеріального та процесуального права, та ухвалити нове рішення про відмову в задоволенні позовних вимог повністю.

Заслухавши доповідача, перевіrivши матеріали справи на предмет повноти та всебічності дослідження їх судами та обґрунтованості застосування норм матеріального права до спірних правовідносин, вивчивши доводи касаційної скарги, колегія суддів не вбачає підстав для її задоволення.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що 16 листопада 2009 р. між ДП «Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля» (Покупець) та «Kumtene Seven Seas Ltd» (Фінляндія, Продавець) було укладено контракт на поставку вантажу «Папір не крейдований для друку книжок марки РМ Brit 70|каірла».

Позивачем до Харківської обласної митниці було подано вантажні митні декларації (ВМД) № 807070006/2010/470665, № 807070006/2010/470666, № 807070006/2010/470669, № 807070006/2010/470670, № 807070006/2010/470908, № 807070006/2010/470980, № 807070006/2010/471062, № 8070006/2010/471096 на вантаж, який надійшов на адресу ДП «Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля» від фірми «Kumtene Seven Seas ltd» (Фінляндія) за контрактом від 16 листопада 2009 р. № 28/10709/К017 за ціною, що відповідає митній вартості — 520 євро за тону на умовах поставки DDU-Харків.

Крім того, підприємством до Харківської обласної митниці було надано такі відомості та документи для здійснення митного оформлення товару, визначення його митної вартості, як інвойси товарів, прайс-листи виробника, копії експортних декларацій країни відправлення.

Листом представництва компанії «Kumtene Seven Seas ltd» в Україні Харківську обласну митницю було повідомлено, що позивачу було надано ексклюзивну ціну на папір «UPM Brit 70», яка становить 520 євро за тону на умовах поставки DDU-Харків (Інкотермс-2000).

Харківська обласна митниця провела консультацію з декларантом, за результатами якої прийнято рішення про визначення митної вартості товару від 25 жовтня 2010 р. № 80700006/20/400334/1, від 2 листопада 2010 р. № 80700006/20/400360/1, від 9 листопада 2010 р. № 80700006/20/400380/1, від 10 листопада 2010 р. № 80700006/20/400387/1, якими митна вартість товару була встановлена із застосуванням резервного методу на рівні 670 євро за тону.

Різниця між сумою ПДВ, фактично сплаченого при митному оформленні товару за митною вартістю, визначеною оскаржуваними рішеннями, та сумою ПДВ, зазначеною ДП «Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля» у первинних вантажних митних деклараціях від 20 вересня 2010 р. № 80700006/2010/470665, № 807070006/2010/470666, № 80700006/2010/470669, № 80700006/2010/470670, від 22 жовтня 2010 р. № 80700006/2010/470908, від 1 листопада 2010 р. № 80700006/2010/470980, від 8 листопада 2010 р. № 80700006/2010/471062 та від 10 листопада 2010 р. № 80700006/2010/471096, становить 148 926 грн 96 коп.

Ухвалюючи рішення про часткове задоволення позову, суд апеляційної інстанції правильно послався на положення ч. 1 ст. 265 МКУ, згідно з якою митний орган здійснює контроль за правильністю митної оцінки товарів з урахуванням положень цього Кодексу, має право приймати рішення про правильність заявленої декларантом митної вартості товарів.

Згідно зі ст. 266 МКУ визначення митної вартості товарів, які імпортуються в Україну, може здійснюватися за такими методами: 1) за ціною договору щодо товарів, які імпортуються (вартість операції); 2) за ціною договору щодо

ідентичних товарів; 3) ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів; 4) на основі віднімання вартості; 5) на основі додавання вартості (обчислена вартість), 6) резервного. Основним є метод визначення митної вартості товарів за ціною договору щодо товарів, які імпортуються (вартість операції).

Якщо митна вартість не може бути визначена за першим методом, проводиться процедура консультацій між митним органом та декларантом з метою обґрунтованого вибору підстав для визначення митної вартості. У ході таких консультацій митний орган та декларант можуть здійснити обмін наявною у кожного з них інформацією за умови додержання вимог щодо її конфіденційності.

У разі неможливості визначення митної вартості товарів, які імпортуються в Україну, за основу може братися ціна, за якою оцінювані ідентичні або подібні (аналогічні) товари були продані в Україні не пов'язаному з продавцем покупцю.

При цьому кожний наступний метод застосовується, якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом застосування попереднього методу.

Аналіз наведених норм, а також положень Порядку здійснення контролю за правильністю визначення митної вартості товарів, затвердженого постановою КМУ від 9 квітня 2008 р. № 339, та Порядку декларування митної вартості товарів дає підстави вважати, що митні органи мають виключну компетенцію в питаннях перевірки та контролю правильності обчислення декларантом митної вартості.

Разом із тим дискреційні функції митних органів мають законодавчі обмеження у випадках незгоди із задекларованою митною вартістю. До них, зокрема, належить процедура консультацій між митним органом та декларантом з метою обґрунтованого вибору підстав для визначення митної вартості та обов'язок послідовного вибору методів (від першого до шостого) визначення митної вартості.

Колегія суддів погоджується із висновком апеляційного суду, що всупереч викладеному вище рішення Харківської обласної митниці про визначення митної вартості від 22 вересня 2010 р. № 807000006/2010/400260/1, № 807000006/2010/400261/1, № 807000006/2010/400262/1, № 807000006/2010/400263/1, від 9 листопада 2010 р. № 807000006/2010/400380/1, від 2 листопада 2010 р. № 807000006/2010/400360/1, від 25 жовтня 2010 р. № 807000006/2010/400334/1, від 2 листопада 2010 р. № 807000006/2010/400360/1, від 10 листопада 2010 р. № 807000006/2010/400387/1 не містять належного обґрунтування неможливості застосування митницею попередніх п'яти методів визначення митної вартості.

За таких обставин суди дійшли правильного висновку про неправомірність дій митниці щодо застосування шостого (резервного) методу визначен-

ня митної вартості товару без послідовного застосування попередніх п'яти, як це встановлено ч. 5 ст. 266 МКУ, та без обґрунтування неможливості їх застосування. Аналогічна правова позиція висловлена Верховним Судом України у постановках від 21 листопада 2011 р. (справа № 21-222a11), 6 лютого 2012 р. (справи № 21-418a11, № 21-375a11, № 21-365a11).

Таким чином, апеляційним судом правильно встановлено характер спірних взаємовідносин та обґрунтовано застосовано норми матеріального права до їх вирішення. Порушень норм процесуального закону, які б могли призвести до прийняття неправильного рішення, не встановлено. Твердження касаційної скарги зазначений висновок суду не спростовують.

Відповідно до ст. 224 КАСУ суд касаційної інстанції залишає касаційну скаргу без задоволення, а судові рішення — без змін, якщо визнає, що суди першої та апеляційної інстанцій не допустили порушень норм матеріального і процесуального права при ухваленні судових рішень чи вчиненні процесуальних дій.

На підставі наведеного, керуючись статтями 220, 220-1, 224, 230, 231 КАСУ, колегія суддів

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу Харківської обласної митниці відхилити.

Постанову Харківського апеляційного адміністративного суду від 14 липня 2011 р. у справі № 2а-13261/10/2070 залишити без змін.

Відповідно до ч. 5 ст. 254 КАСУ ухвала набирає законної сили через п'ять днів після направлення її копії особам, які беруть участь у справі, і підлягає оскарженню з підстав, в порядку та у строки, що встановлені КАСУ.